Svanurin og EU Ecolabel

– sólskinssögur úr norðurlenskum smásamfelögum

Svanurin og EU Ecolabel – sólskinssögur úr norðurlenskum smásamfelögum

Stefán Gíslason

Svanurin og EU Ecolabel - sólskinssögur úr norðurlenskum smásamfelögum

Stefán Gíslason

ISBN 978-92-893-2655-1

<http://dx.doi.org/10.6027/TN2013-578>

TemaNord 2013:578

© Norðurlenska ráðharraráðið 2013

Sniðgáva: Hanne Lebech

Kápumynd: Calle Karlsson/Kavat

Prent: Rosendahls-Schultz Grafisk

Upplag: 116

Printed in Denmark

Henda frágreiðing er útgivin við figgjarligum stuðli frá Norðurlenska ráðharraráðnum. Innihaldið í frágreiðingini endurspeglar kortini ikki við vissu sjónarmið, meiningar, hugburð og tilmæli hjá Norðurlenska ráðharraráðnum.

www.norden.org/da/publikationer

Norðurlenska samstarvið

Norðurlenska samstarvið er eitt tað víðfevndasta økissamstarvið í heiminum. Samstarvið fevnir um Danmark, Finnland, Ísland, Noreg og Svøríki og Føroyar, Grønland og Áland.

Norðurlenska samstarvið er politiskt, búskaparliga og mentanarliga kjølfest, og tað er týðandi partur í evropiskum og altjóða samstarvi. Norðurlenski felagsskapurin virkar fyri sterkum Norðurlondum í einum sterkum Evropa.

Norðurlenska samstarvið vil styrkja áhugamál og virði hjá Norðurlondum á øllum økjum í einum altjóðagjörðum umheimi. Felags virði landanna millum eru við til at styrkja støðu Norðurlanda sum eitt av heimsins mest nýhugsandi og kappingarførastu økjum.

Norðurlenska ráðharraráðið

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

Innihaldsyvirlit

Formæli.....	7
Samandráttur.....	9
1. Inngangur	11
1.1 Mál og mið.....	11
1.2 Vav og avmarking.....	11
1.3 Arbeidsháttur.....	12
2. Sólskinssøgurnar.....	13
2.1 Allsidige Nord í Noregi.....	13
2.2 Delipap Oy í Finnlandi.....	18
2.3 Delsbo Candle í Svøríki.....	22
2.4 Edsbyverken í Svøríki	28
2.5 Frøya Trøya í Noregi.....	32
2.6 Føroyaprent í Føroyum	37
2.7 GROM design í Noregi	42
2.8 Hótel Eldhestar í Íslandi.....	46
2.9 Hótel Rauðaskriða í Íslandi	50
2.10 Hotel Savoy í Álandi.....	55
2.11 ICA Nära Optimisten í Svøríki	58
2.12 Junno & Unno hillarnar í Danmark.....	61
2.13 Kavát í Svøríki.....	65
2.14 Lunawood í Finnlandi	69
2.15 Mariager Camping í Danmark.....	73
2.16 Rosenserien í Svøríki.....	77
2.17 Slægtsgården við Karup Å í Danmark	82
2.18 Undri í Íslandi	88
3. Kontaktpersónar og heimasíður	91
3.1 Kontaktpersónar í fyrirkum	91
3.2 Heimasíður.....	92

Formæli

Norðurlond hava eitt blómandi samstarv við norðurlendska umhvørvismerkið Svanan, eitt tað mest væleydnaða dømi um umhvørvismerki í øllum heiminum (sambært eini altjóða kanning, gjørd av Environmental Resources Management í Onglandi í 2008). ES-umhvørvismerkið var millum fyra tey bestu í somu kanning.

Smásamfeløg eru ein stórir partur av Norðurlondum. Tey hava ikki bara færri íbúgvar enn stórbýirnir, men standa harafrat við øðrvísi avbjóðingum. Sama er galdandi hjá teimum, ið framleiða vørur og tænastr í smásamfeløgum. Tey hava sama tørv, sum framleiðarar í stórbýum, á at taka atlit at umhvørvinum, bæði tá ið kemur til umhvørvið og til marknaðarspurningar, men tey sita viðhvørt við kensluni av, at Svanurin ella ES-umhvørvismerkið eru ov umfatandi at seta í verk. Tessvegna er tíðin nú komin at taka fram nøkur góð dømi um fyrirkur, sum verða ríknar undir líknandi viðurskiftum, og vísa á, at umhvørvismerking ikki bara er ein møguleiki, men at tað eisini loysir seg peningaliga, ikki bara í stórbýunum, men eisini í smáum samfeløgum. Í hesi frágreiðing lýsa vit nøkur tílík dømi, ið vit her nevna "sólskinssøgur".

Stéfan Gíslason frá ráðgevingarvirkinum Environice í Íslandi hevur sett saman eftir avtalu við íslenska umhvørvismyndugleikan, Umhverfisstofnun, og eftir setningi frá Smásamfelagsbólkinum, ið er ein undirbólkur hjá tí fasta arbeiðsbólkinum hjá norðurlendska ráðharraráðnum, ið fæst við burðardyggja framleiðslu og nýtslu (HKP-bólkurin).

Fleiri fólk hava hjálpt til við at seta frágreiðingina saman. Øll hesi hava tøkk uppiborna. Og limirnir í bólkinum fyri smásamfeløg skulu hava eina serliga tøkk: Elva Rakel Jónsdóttir á Umhverfisstofnun, stjórar og onnur samstarvsfólk á stovnum innan umhvørvismerking í hinum londunum, og ikki minst øll tey hugnaligu fólkin, ið hava latið okkum fáa lut í teirra áhugaverdu og persónligu royndum. Tað er ein framhjárættur at sleppa at merkja teirra eldhug og jaliga hugburð til lívið og framtíðina.

Oktober 2013

Stéfan Gíslason
Verkætlanarleiðari
Borgarnesi

Maria Gunnleivsdóttir Hansen
formaður í Smásamfelagsbólkinum
Tórshavn

Samandráttur

Norðurlond hava eitt fruktagott samstarv við norðurlenska umhvørvismerkið Svanan, eitt tað besta dømi um umhvørvismerki í øllum heiminum (sambært altjóða kanning, gjørd av Environmental Resources Management í Onglandi í 2008). ES-umhvørvismerkið var millum fyra tey bestu í somu kanning.

Í hesari frágreiðing eru lýst 18 góð dømi ("sólskinssøgur") um smáar fyrirkur, ið hava sítt virksemi í smáum samfeløgum í Norðurlondum, og sum framleiða vørur ella tænastr, ið eru umhvørvismerktar við Svananum ella við EU-Ecolabel. Hesi dømi vísa, at umhvørvismerking ikki einans er ein møguleiki, men eisini kann vera lønandi fyri virkir í smáum samfeløgum, eins væl sum í stórbýum. Frágreiðingin er gjørd eftir setningi frá Smásamfelagsbólkinum hjá Norðurlenska ráðharraráðnum, ið er ein undirbólkur hjá tí norðurlenska arbeiðsbólkinum um burðardyggja framleiðslu og nýtslu (HKP-bólkurin).

Sólskinssøgurnar, sum verða tiknar fram í hesi frágreiðing, eru frá útvaldum smáfyrirkum og fingnar gjøgnum telefonsamrøður. Sum heild vóru umboðini fyri fyrirkurnar samd um, at umhvørvismerkingin hevði latið upp fyri nýggjum møguleikum og í ávísum førum eisini fyri nýggjum marknaðum. Strong krøv vórðu ikki mett at vera ein trupulleiki, men neyðug fyri at varðveita ein høgan umhvørvissamleika og høgt trúvirði.

Tær flestu fyrirkurnar hildu, at umhvørvismerking gerst meira og meira neyðug, alt meðan umhvørvisstøðan versnar og almenna tilvitanin um umhvørvi økist.

Tær flestu fyrirkurnar, eisini tær smáu, hildu kostnaðin fyri umhvørvismerkingina vera rímiligan, helst tí at umhvørvisátøk í fyrirkuni eisini ofta hava sparingar við sær, og tí at umhvørvismerkið ger marknaðarføringina lættari. Umhvørvismerkið verður sæð sum eitt kappingaramboð.

Smáar fyrirkur standa við øðrvísi avbjóðingum enn tær størru. Hóast hetta, so høvdu fleiri teirra ta áskoðan, at smáum fyrirkum ikki nýtist nakra serviðgerð í sambandi við umhvørvismerking. Nakrar teirra kendu tó í byrjanini tørv á at fáa serfrøðingahjálp. Helst er tørvurin ymiskur í ymiskum vinnugreinum. Í einari samrøðu kom fram, at tað kanska er lættari hjá eini lítlari fyrirku at fáa umhvørvismerki, av tí at

smáar fyrirkur hava betri yvirlit yvir tað mesta, og tí at starvsfólkini kenna sær ábyrgd og vita, hvat ið hevur týdning. *"Tað ræður bara um at nýta vanligt vit og skil."*

Í fleiri førum varð samskiptið við veitarar tikið fram sum tann mest tíðarkrevjandi parturin í arbeiðinum at fáa fyrirkuna umhvørvismerkta. Tað, ið oftast varð tikið fram sum veiki liðurin, var marknaðarføringin av umhvørvismerkinum sjálvum. Hetta hildu tey kundi gerast betur.

Øll, sum tosað varð við, vóru samd um at mæla øðrum fyrirkum til at verða umhvørvismerkt.

Norðurlendski smásamfelagsbólkurin vónar, at henda frágreiðing kann geva smáum fyrirkum um øll Norðurlond íblástur, hug og dirvi til at fara undir at arbeiða fram ímóti at verða umhvørvismerkt, annaðhvørt við Svananum ella EU-Ecolabel. Ein góður máti at byrja fyrireikingarnar er at vitja heimasíðurnar hjá ymsu skrivstovunum, sum umsita umhvørvismerkini í londunum kring okkum: www.ecolabel.dk, www.ecolabel.fi, www.ecolabel.no, www.svanen.se og www.svanurinn.is.

1. Inngangur

Í hesi frágreiðing verða sagdar nakrar sólskinssøgur, ið stava frá smáum fyrirkum, sum hava fingið sínar vørur ella tænaður umhvørvismerktar, annaðhvørt við Svananum ella ES-umhvørvismerkinum.

1.1 Mál og mið

Endamálið við frágreiðingini er at fremja umhvørvismerking í norðurlandskum smásamfeløgum við at taka fram nøkur dømi um "Best Practice" frá arbeiðinum hjá smáfyrirkum í Norðurlondum fyri at fáa Svanan ella ES-umhvørvismerkið, og at gera hesi dømi atkomulig hjá øðrum. Frágreiðingin er at meta sum eitt savn av hugskotum, ið kunnu vísa øðrum smáum fyrirkum vegin, ikki bert í Norðurlondum, men eisini uttan fyri Norðurlond. Henda útgáva átti at verið brúkt sum ein vegleiðing hjá norðurlandsku stovnunum, sum arbeiða við umhvørvismerking, og sum tilvísingarskjal í menningini av umhvørvismerking innan ES.

1.2 Vav og avmarking

Heilt frá byrjan var ætlanin, at henda frágreiðingin skuldi fevna um eini 20 dømi um smáfyrirkur, sum hava havt góðar royndir frá arbeiðinum við Svananum ella ES-umhvørvismerkinum, einar 2–4 síður um hvørja fyrirkur. Hetta var sostatt ytri karmurin um frágreiðingina. Í samsvari við endamálið varð dentur lagdur á at lýsa smáar fyrirkur í smáum samfeløgum. Kortini vóru ongar formligar avmarkingar settar, men høvuðsmálbólkurin var fyrirkur við færri enn 10 starvsfólkum. Helvtin av dømunum eru tílíkar fyrirkur, tann minsta við einans 0,5 starvsfólkum. Harumframt fevnir frágreiðingin um nakrar størri fyrirkur, har tann størsta hevur heili 280 starvsfólk. Hóast stórar, so vórðu hesar fyrirkur tiknar við, tí tær góvu eitt gevandi ískoyti og gott innlit í vinnugreinar, ið eru sjáldsamar innan bólkin mikrofyrirkur. Næstan allar fyrirkurnar eru á bygd, ella ið hvussu so er ikki inni í stórum

býum. Einar tvær fyrirður eru í tættbygðum økjum, men eru tiknar við tí tær høgdu eitthvørt serligt at leggja aftrat.

1.3 Arbeidsháttur

Flestu dømini í hesari frágreiðing eru vald út við hjálp frá umhvørvismarkjaskrivstovum í Norðurlondum. Skrivstovurnar lótu inn uppskot um nakrar fyrirður í sínum landi. Fyrirðurnar vórðu síðani eitt sindur tilvildarliga valdar burtur úr hesum listum, samstundis sum strembað varð eftir størst móguligum fjølbroytni við at lýsa flest móguligar vinnugreinar v.m. Eisini vórðu upplýsingar av alnetinum í ein ávísan mun lagdar aftrat við tí endamáli at fáa eina fullfíggaða mynd.

Sólskinssøgurnar, ið verða sagdar her, eru fingnar gjøgnum telefon-samrøður við fyrirður, tær flestu í februar mánað í 2012. Fyrirðurnar finga fyrst ein teldupost við innbjóðing til at taka lut í verkætlanini, og síðani vóru samrøður gjørdar við tær fyrirður, sum ynsktu at luttaka. Samrøðurnar vóru skipaðar við opnum spurningum. Upplýsingar vóru eisini fingnar av heimasíðum hjá fyrirðkunum. Eitt útkast til tekst varð sent fyrirðkunum stutt eftir samrøðuna. Endaligu orðingarnar vórðu skrivaðar í samstarvi við fyrirðurnar.

Fyrirðurnar útvegaðu sjálvar myndir til sínar egnu søgur, og um einki annað er tilskilað, eigur fyrirðkan sjálv upphavsrættin.

2. Sólskinssøgurnar

2.1 Allsidige Nord í Noregi

Fyrirøka:	Allsidige Nord AS
Staður:	Dal, Noregi
Slag av fyrirøku:	Innkeypsnet
Fólk í starvi:	3
Stovnsett:	2007
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2009
Kontaktpersónur:	Anders J. Bredesen
Heimasíða:	www.allsidigenord.no

2.1.1 Í tonkunum av fyrstantíð

Allsidige Nord AS varð sett á stovn í 2007. Longu frá byrjan var ætlanin at fáa vørurnar umhvørvismerktar, bæði til tess at minka um skaðiliga ávirkan á umhvørvið og samfelagið, og til tess at skilja seg burtúr millum aðrar fyrirøkur, sum eisini framleiða innkeypsnet. Semja var um at velja Svanan til hetta endamál. Grundgevingin var, at Svanurin er best kendur, og hann setur strangastu krøvini.

2.1.2 Tíðarkrevjandi og læruríkt

Fyrirreikingarnar til at fáa Svanamerkið byrjaðu í 2008, men tilgongdin skuldi vísa seg at vera sera tíðarkrevjandi. Serliga fór nógv tíð til at útvega øll tey neyðugu skjalprógvini um rávørna. Nógv skuldi týðast úr kinesiskum, tí fleiri av rávørnunum komu úr Kina. Eisini máttu skjalprógv útvegast, ið fevndu um øll liðini av veitarum heilt fram til dyrnar í Dal. Henda tilgongd var lærurík, tí á henda hátt lærði fyrirøkan enn meira um sína egnu vøru. Tá ið eitt ár var umliðið, var alt komið upp á pláss, og á vári 2009 fingu fyrstu vørurnar Svanamerkið.

2.1.3 *Gott við strongum krøvum!*

Eingin eigur at gremja seg um krøvini hjá Svananum, sigur Anders J. Bredesen, sølustjóri hjá Allsidige Nord. Tvørturímóti, so er tað týðningarmikið, at krøvini eru strong, og at tey fevna um alt í framleiðsluni frá byrjan til enda, tí hetta hevur við trúvirði at gera. Júst hetta var tað, sum Allsidige vildi hava. "Tað skal ikki at vera ov lætt!"

2.1.4 *Byrjanin kundi verið einfaldari*

Anders heldur, at byrjanin í tilgongdini kundi verið gjørd einfaldari. Tað er týðningarmikið, at tað beinanvegin er greitt hvørji skjalprógv krevjast. Allsidige upplivdi, at tá ið teir loksins høvdu útvegað eitt ávíst skjal, so vísti tað seg kortini, at okkurt annað skjal vantaði. Samskiðið við umhvørvismerkjaskrivstovuna var tó sum oftast smidligt. Viðhvørt gekk tó eitt sindur ov long tíð frá tí at skjøl vórðu latin inn, og til svarið kom. Tá svarið so kundi snúgva seg um at útvega enn fleiri skjøl, kendist tað sum tilgongdin ongan enda fekk.

2.1.5 *Svanurin hevur týðning fyri kundarnar*

Á Allsidige Nord eru tey sera glað um, at tey valdu Svanan. Merkingin hevur skapt tryggleika og styrkt sambandið við kundarnar. Svanurin hevur nógv at týða fyri tey. Eingin ivi er um, at Svanamerkið skapar ein stóran marknaðarfyrirmin, sambært Allsidige Nord.

2.1.6 *Svanurin má vísa sínar styrkir*

Tað eru nógv ymisk merkir til, og í hesari fløkjuni er umráðandi, at Svanurin áhaldandi ger vart við sínar dygdir. Størsta hóttanin móti Svananum er, sambært Anders Bredesen, at fólk so líðandi bara síggja Svanan sum eitt av so mongum merkjum, ið til ber at fáa, og hvørs týðningur kann kámost burtur. Svanurin átti at verið tilvitaður um hetta og gjørt vart við sítt eindømi um, hvussu álítandi hann er, og at hann er bestur í sínum flokki. Tí tað er tað, hann er.

2.1.7 *Umhvørvi og etikkur fáa alt størri týðning*

Allsidige Nord leggur dent á at upplýsa viðskiftafólkum sínum um Svanan og hvønn týðning hann í grundini hevur. Vøran hevur í sær sjálvum eisini ein umhvørvisboðskap, við tað at Allsidige Nord framleiðir innkeypsnet, ið verða brúkt í staðin fyri dungavís av einnýtis beriposum.

Tilvitska um umhvørvi og etiskan handil fær alt størri týdning fyri fyrítøkur, kundar og fyri okkara jørð. Hetta er ein týdningarmikil menningarferð, ið bæði smáar og stórar fyrítøkur eiga at vera við í.

2.1.8 Smáar fyrítøkur hava stóran tørv á umhvørvismerking

Anders Bredeesen heldur, at umhvørvismerking serliga er umráðandi fyri smærri fyrítøkur, av tí at merkið ger tær kappingarførar við størri fyrítøkur. Her er einki at missa, men almikið at vinna!

2.1.9 Meira um Allsidige Nord AS

Hóast fyrítøkan ikki er so øgiliga stór, so er Allsidige Nord AS ein tann størsti veitarin í Noregi av innkeypsnetum úr klæði og teir einastu í Norðurlondum, sum hava fingið slík innkeypsnet Svanamerkt. Roknað verður við, at hvørt einasta net kemur í staðin fyri í minsta lagi 10 beriposar úr plasti ella pappíri. Netini verða framleidd úr ikki-vovnum polypropylenplast (PP). Allsidige Nord AS er limur í "Initiativ for etisk handel". Tey vórðu útnevnd sum Ársins kvinnuroysni undir Oslo Innovation Week á heysti 2010.

Mynd 1. Dømi um innkeypsnet frá Allsidige

Mynd 2. Nøgdir brúkarar við innkeypsnetum frá Allsidige

Mynd 3. Cathrine Elgar, marknaðarstjóri á Miljømerking Norge (t.v.) handar dagliga leiðaranum í Allsidige Nord, Helge Svendsen, Svanagóðkenningina

Foto: Miljømerking Norge.

2.2 Delipap Oy í Finnlandi

Fyrirtøka:	Delipap Oy
Staður:	Veikkola, Finnlandi
Slag av fyrirtøku:	Blæur/sjálvsrøktarvørur
Fólk í starvi:	80
Stovnstett:	1978
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2006
Kontaktpersónur:	Katarina Hanell
Heimasíða:	www.delipap.com

2.2.1 Umhvørvismedvitin stovnari

Tá ið Raimo Nuortie setti fyrirtøkuna Delipap Oy á stovn í 1978, vóru umhvørvisatlit longu partur av ætlanini. Raimo var í roynd og veru ein slóðbrótari innan umhvørvis- og samfelagsmál og innan starvsfólkatrívnað. Hesi atlit vóru sostatt alla tíðina ein natúrligur lutur í arbeiðinum hjá fyrirtøkuni.

2.2.2 Tvíburum tørva góðar blæur

Raimo Nuortie fann uppá eitt nýtt slag av blæum, meðan hann tók sær av tvíburadøtrum sínum í 1970'unum. Hann fekk patent uppá uppfinningina, ið seinni førði til stovnanina av Delipap Oy. Delipap er framvegis ein familjufyrirtøka, har Raimo nú er nevndarformaður, meðan trý av børnum hansara hava yvirtikið dagliga raksturin. Í fyrstani fevndi framleiðslan einans um blæur til børn, men vøruúrvalið er síðani víðkað til eisini at fevna um fleiri persónligar røktarvørur, tó altíð við pappíri sum rávørugrundarlag.

2.2.3 Umhvørvismerkið fær alt størri týdning

"Marknaðurin mennist støðugt, og merkið fær alt størri týdning", sigur Katarina Hanell, ið er sølu- og marknaðarstjóri á Delipap. Kundunum tørvar einfaldar og álítandi upplýsingar um eiginleikarnar á vøruni. Delipap blæurnar vórðu í 1997 góðkendar av finska Allergi- og astmafelagnum, og longu í 2003 hevði virkið ISO9001 góðskuskipanina. Út frá hesum var Svanurin enn eitt "logiskt stig á eini longu settari kós".

2.2.4 Heimsins fyrsta Svanamerкта mánasjúkubind

Í 2006 fekk Delipap fyrri fyrstu ferð Svanan á sínar vørur, fyrst á vørur, ið virkið framleiddi fyrri onnur, men seinni, í 2009, eisini á vørur, sum tey sjálvi framleiða. Fyrreikingarnar gingu hampiliga væl, m.a. tí at stjórin bæði hevði kunnleika til og gott innlit í vinnugreinina og framleiðslutilgongdina, og tí at hon fekk frið at arbeiða burturav við hesi uppgávu í eitt ávíst tíðarskeið. Tey máttu broyta framleiðslutilgongdina nakað, men tað mesta var longu í lagi. Tað, sum var mest arbeiðskrevjandi, var at samskifta við undirveitarar um at fáa teir at broyta sínar arbeiðsgongdir, so tær samsvaraðu við krøv Svanans. Delipap var fyrsta fyrirtøka í heiminum, ið framleiddi Svanamerkt mánasjúkubind, og næst í heiminum, tá tað kemur til blæur.

2.2.5 Meta Svanan sum eitt minstakrav

"Sjálvandi er gott at brúka Svanan til at skilja seg burturúr, men hetta er kortini bert ein partur av eini størri heild", slær Katarina fast. Delipap roknar krøv Svanans at vera minstakrav og fer altíð eitt stig longur, har tað ber til. Til dømis eru onkrar av vørunum 100 % lívfrøðiliga niðurbrótiligar. Virkið brúkar einans ravmagn, ið er framleitt úr vatnorku ella avlopshita, umframt at burturkast verður gagnnýtt til at upphita virkið og til orkuframleiðslu.

2.2.6 Vaksandi kundakrøv

Fleiri og fleiri av teimum, ið keypa Delipap, spyrja eftir Svanamerktum vørum. Svanurin hevur ikki elvt til skjótan ella beinleiðis vøkstur í nøgd av seldum vørum, men Svanurin hevur týðning fyrri at varðveita marknaðarstöðuna. Umhvørvið er ein týðandi partur av umdøminum, og Svanurin gerst so líðandi ein kappingarfyrirminur, tí tilvitanin um umhvørvið økist í samfelagnum. Delipap heldur avgjørt fram á hesi leið.

2.2.7 Svanurin eigur at vera meira framtøkin

Katarina heldur, at brúkarum tørva greiðari kunning um, hvat ið Svanurin stendur fyrri og hvør munurin er á honum og øðrum merkjum. Finskir brúkarar eru ofta ørkymlaðir og hava lætt við at blanda ymisk merki, t.d. merki fyrri allergivinarligar vørur, umhvørvi, finska framleiðslu o.s.fr. Boðskapurin átti at verið greiðari og betri miðlaður, t.d. gjøgnum dagbløð og aðrar miðlar. Tað er ikki nóg mikið, at kunningin einans er á heimasíðum hjá svanamerkjaskrivstovum og til tey, ið sjálvi

leita hana upp. Fyrirtøkan Delipap nýtir altíð Svanan í sambandi við sína marknaðarføring og á heimasíðuni.

2.2.8 Meira um Delipap

Delipap framleiðir ymsar persónligar røktarvørur, í høvuðsheitum grundaðar á pappír sum rávøru, bæði undir egnum vørumerki og til viðskiftafólk eftir rokning. Umleið 30 % av söluni eru sonevnd "private label" vørur. Av teirra egnu vørumerkjum eru Vukkoset røktarvørur til kvinnur og Mumin-blæurnar helst tær mest kendu. Sum nú er, er umleið helvtin av allari vøruframleiðsluni hjá Delipap Svanamerkt. Vøurnar fáast í øllum handlum við gerandisvørum í Finnlandi, eins og í serhandlum og vanligum handlum víða um í heiminum; ein góður triðingur verður útfluttur. Delipap hevur eisini egna söluskrivstovu í St. Pætursborg. Fyrirtøkan hevur tvær framleiðslueindir, onnur í Veikkola og hin í Raseborg umleið 75 km vestanfyri. Árligi umsetningurin er um 18 mió. evrur.

Mynd 4. Delipap. Einasta blæuvirki í Finnlandi, mitt í skógini

Mynd 5: Bólkamynd av blæupakkunum hjá Delipap

Mynd 6: Oskari Nuortie, stjóri, og Katarina Hanell, sölustjóri á Delipap Oy – í maí 2011

Foto: Ulla Ore.

2.3 Delsbo Candle í Svøríki

Fyrirøka:	Delsbo Candle AB
Staður:	Delsbo, Svøríki
Slag av fyrirøku:	Kertiljós
Fólk í starvi:	40
Stovnstett:	1944
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2008
Kontaktpersónur:	Kenneth Dádring
Heimasíða:	www.delsbocandle.se

2.3.1 "Næsta rávøran verður stearin"

Tað vóru ikki nógv, ið trúðu Olle Skog, tá ið hann longu í 1970'unum segði, at "næsta rávøran til framleiðslu av kertiljósum fer at vera stearin." Í dag framleiðir Delsbo Candle bara ljós úr stearini, ið er ein rávøra, sum ikki økir um vakstrarhúsárin. Og kertiljós úr stearini hvørki osa, sóta, renna ella bogna. Harafturat er rávøran bíligari enn paraffin, ið er ein petroleumsrávøra, sum flestu framleiðarar av kertiljósum framvegis grunda sína framleiðslu á.

2.3.2 Søgan røkkur langt aftur

Kertiljósaframleiðslan í Delsbo byrjaði longu í 1944 undir navninum Norrlandska Ljusstøperiet. Síðan tá hevur virkið skift navn og eigarar nakrar ferðir. Duni AB yvirtók ljósvirkið í 1984, og gjørdi tað til eitt av heimsins mest nýmótans kertiljósavirkjum. Núverandi eigarin, Olle Skog, hevur verið stjóri síðan 1982. Hann yvirtók virkið í januar 2004 saman við Anders Hagberg, ið eisini hevði langar royndir innan kertiljósaframleiðslu.

2.3.3 Á veg móti einum betri umhvørvi

Aftan á, at Olle og Anders høvdu yvirtikið virkið, fóru teir av álvara undir at umleggja framleiðsluna, so hon bleiv meira umhvørvisvinarlig og lønandi. Í 2005 varð alt paraffinið tikið burtur úr framleiðsluni, og síðan hevur alt verið 100 % stearin. Men Delsbo vildi fara eitt stig víðari og fáa framleiðsluna umhvørvismerkta, og tí settu teir seg í samband við Svanan. Tá fevndi Svanaskipanin ikki um kertiljós, og tað tyktist eisini rættiliga ómøguligt at fáa framleiðslu av kertiljósum góðkenda. Stearin verður framleitt úr djóra- ella plantufeitti, t.v.s. úr pálmaolju, djórafeitti ella fiskaolju. Trupulleikin var vantandi sporføri fyri pálmaoljuna. Hesin

trupulleikin varð loystur í samstarvi við AAK í Karlshamn, ið fór undir at framleiða stearin úr djórafeitti, sum hevði kendan uppruna. Harvið vóru ongar størri forðingar eftir.

2.3.4 Í sama ferðalag

Krøv Svanans fyri kertiljós vórðu ment í samstarvi millum Delsbo og Svanan í Svøríki. Einir 40–50 aðrir kertiljósaframleiðarar vórðu bodnir at taka lut í arbeiðinum, men eingin tók av. Í 2007 vóru krøvini klár, og í 2008 fekk Delsbo Candle loyvi at seta Svanamerkið á síni kertiljós.

2.3.5 278 % vøxtur uppá 3 ár!

Svanurin hevur havt stóran týðning fyri vøxturin hjá Delsbo Candle. Fyrsta árið við Svanamerkinum var samlaði umsetningurin 27 mió. svenskar krónur. Í 2011 var umsetningurin vaksin til 102 mió. svenskar kr. Tað vil siga, at vøxturin var 278 % uppá bara 3 ár! Sambært sølu- og marknaðarstjóranum, Kenneth Dádring, var Svanurin orsøkin bæði beinleiðis og óbeinleiðis. Og hetta slóðaði fyri, at fyrirtøkan kundi gera fløgur í nýggjar og enn betri maskinur. Síðan juli 2011 hevur Delsbo havt eina av heimsins størstu maskinum til framleiðslu av kertiljósum.

2.3.6 Ikki eina einastu krónu til lýsingar!

Hjá Delsbo Candle fer ikki ein einasta króna til lýsingar. At hava Svanamerkið er nóg góð reklama, sambært Kenneth. "Fyri tað rinda vit bert 0,3 % av umsetninginum. Tað er nærum einki! Eingin kann gremja seg um 0,3 %!" Delsbo marknaðarførir heldur ikki ljósini undir egnum vørumerki, men sum Svanamerkt ljós. Men hvat fer so at henda, tá ið alt fleiri framleiðarar fara at framleiða Svanamerkt kertiljós? Jú fleiri, tess betri, sigur Kenneth. Delsbo vil vera best, men vil eisini hava kapping. Harumframt er tað betri fyri umhvørvið, um eisini onnur fara at gera síni ljós úr stearini!

2.3.7 Bíligari rávøra, serstøk útgerð

Framleiðslan av stearinljósum krevur serstaka útgerð og krevur leiðningar, formar og tangar, sum tola sýru. Nógvir ljósframleiðarar, sum gera kertiljós úr paraffini, hava ongan møguleika at framleiða ljós úr stearini, av tí at teirra framleiðslutól ikki tola sýru. Fyri nøkrum árum síðani var stearin dýrari enn paraffin. Hetta broyttist í 2004. Síðan tá

hefur stearin verið munandi bilingari. Harafturímóti krevur framleiðslan eina nógv neyvari stýring, t.d. undir køling, og tað ger, at stearinljós framvegis kosta eitt lítið sindur meira.

2.3.8 Fyritøka uttan sjúkradagar

Í eini grein í Dagens Industri varð Delsbo Candle nevnd "Fyritøkan uttan sjúkradagar". Hjá teimum snýr tað seg ikki bara um at satsa uppá burðardygd og umhvørvi, men eisini um starvsfólkatrivnað og -vælfærd. Starvsfólkini kunnu sjálvi velja, nær tey arbeiða, hvørjar maskinur skulu koyra o.s.fr. alt skipað gjøgnum ein felags kalendara. Úrslitið er nøgd starvsfólk og sera lág sjúkufrávera. Beint tvørturímóti fíggarliga umsetninginum, so er starvsfólkaumsetningurin nærum null.

2.3.9 Meira um Delsbo Candle

Delsbo Candle liggur í lítla býnum Delsbo uttan fyri Hudiksvall, 350 km norðanfyri Stokkhólm. Av teimum 40 starvsfólkunum arbeiða einans fimm í fyrisitingini. Fyritøkan framleiðir svanamerkt stearinljós, mest fyri viðskiftafólk undir teirra egnu vørumerkjum. Ljós, ið stava frá Delsbo, kennast aftur á Svanagóðkenningar nr. 388 001.

Mynd 7. Búmerkið hjá Delsbo

Mynd 8. Delsbo Candle fær her Svanagóðkenningina, sum fyrsti kerti ljósframleiðarin nakrantíð

Á myndini sæst Olle Skog, partaeigari í fyrirkuni, saman við Martin Timell (kendur persónur í svenskum sjónvarpi).

Mynd 9. Svanamerkt kertljós frá Delsbo Candle

Mynd 10. Delsbo Candle á Svanadegnum

Foto: Miljömärkning Sverige.

2.4 Edsbyverken í Svøríki

Fyrirøka:	Edsbyverken AB
Staður:	Edsbyn, Svøríki
Slag av fyrirøku:	Innbúgv
Fólk í starvi:	280
Stovnsett:	1899
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2001
Kontaktpersónur:	Josef Höbenreich
Heimasíða:	www.edsbyn.com

2.4.1 Altíð lagað eftir umhvørvinum

Edsbyverken hevur altíð tikið atlit at umhvørvinum. Fyrirøkan varð sett á stovn í 1899, tá ið handverkarin Lars Fredrik Pettersson fekk sær egið snikkaðavirkið og fór at smíða innbúgv, hurðar og vindeygu til nýggjar bygningar í tí skjótt vaksandi býnum, Edsbyn, í Hälsinglandi. Síðan tá hevur framleiðslan av innbúgv altíð verið høvuðsvirksemið í fyrirøkuni, hóast Edsbyverken í tíðarskeiðinum 1934–1984 var kend sum ein tann størsti framleiðarin av skíðum í heiminum. Umhvørvið hevur verið á dagsskránni alla tíðina, og fyrirøkan er eisini ISO9001 og ISO14001 góðkend.

2.4.2 Skal sýnast trúverdig

Um aldarskiptið kendu tey á Edsbyverken tørv á eini óheftari meting av umhvørviseginleikunum á sínum vørum, sum eisini kundi brúkast móttvegis kundunum á ein trúligan hátt. Tá í tíðini vóru bert fáar skipanir, ið góðkendu framleiddar vørur, men Svanurin tyktist vera ein frálíkur møguleiki, tí tað var ein almenn og vælkend skipan, ið setur strong krøv.

2.4.3 Nógv arbeiði, tó einki óvæntað

Fyrirreikingarnar til Svanamerkingina vóru arbeiðskrevjandi, men tað kom ikki óvart á. Ein skipan av hesum slag krevur sjálvsagt nakað væl av skjalprógvum, og slíkt tekur tíð. Á Edsbyverken høvdu tey fyrirreikað seg væl og roknaðu tað als ikki sum nakað óneyðugt skrivstovuputl.

2.4.4 Frá fyra møblarøðum til 80 % av allari framleiðsluni

Í 2001 fekk Edsbyverken, sum hitt fyrsta skrivstovumøblavirki, fyra møblarøðir Svanamerktar, og síðan tá hava alt fleiri møblarøðir fingið Svanamerkið. Í dag eru heili 80 % Svanamerkt, og partur av tí, sum enn er eftir, er vøra, sum ikki kann Svanamerkjast.

2.4.5 Royna at seta sær hægri mál

Edsbyverken roknar krøv Svanans sum nøkur minstukrøv. Sambært Josef Höbenreich, stjóra á Edsbyverken, roynir fyrirkonan at seta sær enn hægri mál. So hvørt sum nýggjur setningur er rokkin, seta tey sær nýggj mál, og stremba alsamt eftir at gerast betri, til dømis við at fáa sum mest burtur úr øllum tilgongdum, ferðast minni og skapa eitt enn betri arbeiðsumhvørvi.

2.4.6 Svanurin ger tað lætt at svara spurningum

Svanamerkingin lættir um, tá ið viðskiftafólk seta virkinum fyrirspurningar av ymsum slag, sigur Josef. Eru spurningarnir um umhvørvi ella góðsku, so eru svarini longu skjalfest. Tá er ikki neyðugt fyrst at leita eftir upplýsingum um eiginleikar á rávøruni o.a. Henda kunning er longu tøk í skipanini og kann sendast sum svar uppá spurningin. Við Svananum fáast eisini aðrir fyrimunir, t.d. innkeypsavtalur við Lands-tingið og onnur í almenna geiranum.

2.4.7 Umhvørvisatlit undirmet í almennum innkeypi

Sum nú er, viga umhvørvisatlit bert 10 % tá ið tað almenna í Svøríki keypir inn í stórum, samstundis viga atlitini at prísinum 60 %. Josef heldur, at umhvørvið átti at havt størri týðning enn so, og átti heldur at ligið um eini 25–30 %.

2.4.8 Svanurin átti at lagt størri dent á marknaðarføring

"Vit sita við kensluni av, at tað eru vit, heldur enn Svanurin, ið hava marknaðarført Svanan innan møblavinnuna" sigur Josef Höbenreich. Svanurin er eitt sera sterkt vørumerki, sum er høgt í metum, og henda boðskap átti Svanurin at verið meira virkin í at fáa fram. Eisini átti at verið upplýst, at Svanurin er ein almenn skipan, og harvið er í eini serstøðu í mun til onnur umhvørvismerki.

2.4.9 Stúra fyrri nýggjari avgjaldsskipan

Á Edsbyverken stúra tey fyrri nýggju avgjaldsskipanini hjá Svananum, sum kemur í gildi í 2012. Í teirra føri økist avgjaldið úr 350.000 svenskum krónum fyrri hvørt landið upp í 100.000 evrur (t.e. 880.000 svenskar krónur) fyrri øll Norðurlond. Hetta er í lagi um vørunar verða seldar í øllum Norðurlondum, men av tí at útflutningurin er lítil, er talan um eina munandi hækking. Tað er eisini eitt afturstig, at prísurin nú verður uppgivin í evrum, tí skiftandi gjaldoyrakursir kunnu hava við sær óvæntaðar broytingar, tá ið man hevur sítt egnu gjaldoyra.

2.4.10 "Vit hava Svanan"

Øll virkir, ið hava fingið Svanan, kunnu lýsa við at tey "hava Svanan", eisini um einans ein vøra av einum størri úrvali er Svanamerkt, ella um 80 % av vørunum eru Svanamerktar, eins og hjá Edsbyverken. Hetta fær man lítið gjørt við, hóast tað helst kennist "eitt sindur tvørligt" hjá teimum fyrirkøsum, ið eru komnar longst á leið við Svananum.

2.4.11 Umhvørvisarbeiði loysir seg

Tað loysir seg at arbeiða við umhvørvinum – ið hvussu er í longdini. At taka umhvørvisatlit kostar ikki altíð meira pening. Beint tvørturímóti, so hevur umhvørvisarbeiði við sær sparingar í rakstrinum og betri fyriritreytir fyrri rakstrinum framyvir. Henda boðskapin vilja vit fegin hava fram, sigur Josef Höbenreich.

2.4.12 Meira um Edsbyverken

Edsbyverken er eitt førandi virki innan møblaframleiðslu, og virkið er í fremstu røð innan umhvørvisarbeiði í síni vinnugrein. Í dag starvast um 280 fólk í fyrirkøsum, víddin á virkinum er 40.000 m² og ársumsetningurin er 400 mió. svenskar krónur. Josef Höbenreich er stjóri. Ábyrgdina av umhvørvisarbeiðinum hevur Sören Hammarström.

Mynd 11. Framleiðsluvirkið hjá Edsbyverken í Edsbyn

Mynd 12. Skrivstovuinnbúgv frá Edsbyverken

Mynd 13. Búmerkið hjá Edsbyverken

2.5 Frøya Trøya í Noregi

Fyrirtøka:	Frøya Trøya AS
Staður:	Tiller, Noreg
Slag av fyrirtøku:	Klæðir
Fólk í starvi:	3
Stovnsett:	1981
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2009
Kontaktpersónur:	Fritz Køhler
Heimasíða:	www.froya.com

2.5.1 Eingin orsøk at framleiða klæðir, ið dálka

Frøya Trøya hevur gjørt T-shirts og troyggjur síðan 1981. Síðan 1990'ini hava hesar vørur verið Öko-tex-góðkendar. Longu tá hevði Frøya Trøya tann hugburð, at eingin orsøk var at framleiða klæðir, ið dálka. Við hesum sum útgangsstøði settu tey sær sum mál at framleiða Svanamerkt klæðir, ið samstundis vóru kappingarfør í prís.

2.5.2 Tað bleiv lættari í India

Í 2009 flutti Frøya Trøya alla framleiðsluna til India. Hetta ljóðar kanska mótsigandi, men tá gjørdist einfaldari at taka stigið allan vegin fram móti Svananum, tí í India fekst betri atgongd til vistfrøðiliga bummul beinleiðis frá bøndrunum, og har fingur tey valt tað, tey vildu hava. Fyrireikingarnar til at fáa Svanamerkið byrjaðu av álvara í 2009, og við árslok sama árið var Svanamerkingin fingin uppá pláss.

2.5.3 Arbeiðið tók fleiri mánaðir

Fyrireikingararbeiði til at fáa Svanan tók fleiri mánaðir. Í stóran mun snúði tað seg fyrst og fremst um at tryggja, at allir veitarar luku krøvini, at alt var gjøgnumskygt og kundi sporast, at øll litingarevni og kemikalii vóru í lagi o.s.fr. Litingin var tað truplasta. Litingin er, sambært ábyrgdarstjóranum, Fritz Køhler, so avgjørt tann størsta dálkingarkeldan í klædnaíðnaðinum.

2.5.4 Nýtist ikki at kosta meira

Tað tykist vera almenn hugsan, at vistfrøðiligar og umhvørvismerktar vørur altíð kosta meira enn vørur, ið ikki eru góðkendar. Hetta nýtist ikki altíð at vera so. Frøya Trøya framleiðir nú umleið tjúgu túsund ymisk

klædnapløgg, ið lutvíst eru sniðgivin eftir persónligum ynskjum og lutvíst eru skræddaraseymað í ymsari longd og vídd. Rávøran er vistfrøðilig bummull, góðskan tann allarbesta, pløggini halda 2–3 ferðir so leingi sum flestu vørurnar hjá kappingarneytunum, og tey eru litað uttan at umhvørvið verður dálkað. Hóast hetta, so kosta hesi pløgg tað sama sum onnur minni dygdargóð pløgg, og sum eisini hava eitt nógv størri "ecological footprint". Hetta hendir tó ikki av sær sjálvum. Hetta gerst við at minka um talið á millumliðum, og at betra framleiðslu-tilgongdina. Hesum hjálpir Svanurin við.

2.5.5 Svanurin eigur at vera strangur

Fritz Køhler heldur, at krøv Svanans til klædnavørur eru hósandi. Svanurin eigur at vera strangur á øllum stigum, tí annars vera altíð nakrir framleiðarar, ið finna sær sniðvegir.

2.5.6 Ikki bara vistfrøðilig rávøra

Helst eru ikki nógv, ið kenna mun á svanamektum klæðum og øðrum klæðum úr vistfrøðiligari bummull. Tó at klæði eru tilvirkað av vistfrøðiligari bummull, so kann sjálv tilvirkanin av vøruni hava við sær útleiðingar av skaðiligum litevnum og annað tílíkt. Svanurin er trygd fyri, at øll framleiðslugongdin er umhvørvisvinarlig, frá rávøruni til lidnu vøruna. Á Frøya Trøya hava tey næstan rokkið málinum um at koma niður á null útlát!

2.5.7 Hvørt einasta val hevur týðning

Ein av fremstu uppgávuunum hjá Frøya Trøya er, sambært Fritz Køhler, at fáa viðskiftafólk at skilja týðningin av at keypa umhvørvismerkt klæði. Eitt ávíst umhvørvisarbeiði er framt fyri hvørt einasta plagg, og hvørja ferð keyparin ger av at keypa sær eitt tílíkt plagg, er avgerðin samstundis ein atkvøða fyri vistfrøðiligari framleiðslu.

2.5.8 Tollógirnar áttu at verið endurskoðaðar

Tað almenna eigur at ganga á odda í at vísa á munin millum umhvørvismerktar og ikki-umhvørvismerktar vørur, og tollógirnar áttu eisini at verið endurskoðaðar. Frøya Trøya rindar 10,7 % í tolli fyri egnar vørur, sum verða innfluttar til Noregs frá fyrirkunum í India, samstundis sum innflutningur av somu vørum úr Bangladesh, har einki sum helst fyrilit

er tikið fyrir umhvervi ella etiskum reglum, er tollfríur. Tollfrítøka fyrir umhvørvismerktar vørur hevði verið eitt týðningarmikið stig móti einum betri umhvørvi, sigur Fritz Køhler.

2.5.9 Viðmæla Svanan við stoltleika

Á Frøya Trøya eru tey errin av at kunna selja síni Svanamerktu pløgg. Boðskapurin hjá fyrítøkuni er, at eisini keyparin hevur orsök til at vera errin av vøruni. Tað hevur víst seg at bera til at virka pløgg av allarbesta slag og fyri kappingarførar prísir úr vistfrøðiligari bummull, ”so ótrúliga góð – og pløggini kennast eins og silki”. Svanurin hevur hjálpt teimum við at røkka hesum máli, og tí viðmælir Frøya Trøya øðrum framleiðarum Svanan við sama stoltleika, sum tey viðmæla síni egnu pløgg.

2.5.10 Meira um Frøya Trøya

Frøya Trøya varð sett á stovn í 1981 og er í dag navnframasta vørumerki í Noregi, tá ið tað kemur til norskar dygdartroyggjur. Høvuðsskrivstova teirra er í Tiller utan fyri Trondheim. Síðan 2009 er øll tilvirkanin farin fram í India, meðan trý starvsfólk arbeiða í Tiller við vørumenning, sniðgeving, sølu, fyrisiting, goymslu og útkoyring. Fritz Køhler hevur ábyrgdina av framleiðsluni og umhvørvisarbeiðinum.

Mynd 14. Camilla Køhler, stýrisforkvinna á Frøya Trøya, í svanamerktari T-shirt frá fyrirkuni

Mynd 15. Umhvörvisboðskapurin frá Frøya Trøya

Mynd 16. Framleiðsluvirkið í India

2.6 Føroyaprent í Føroyum

Fyrirøkka:	Føroyaprent
Staður:	Tórshavn, Føroyar
Slag av fyrirøku:	Prentsmiðja
Fólk í starvi:	25–30
Stovnssett:	2004
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2007
Kontaktpersónur:	Jon Hestoy
Heimasíða:	www.foroyaprent.fo

2.6.1 At fáa Svanan var eitt mál frá byrjan

Føroyaprent varð sett á stovn í 2004, tá ið Dimmalætting og Hestprent lögdu saman. Nýggja leiðslan í fyrirøkuni gjørdi beinanvegin av, at fyrirøkan skuldi royna at fáa sær eitthvørt slag av umhvørviskráseting. Fyrirøkan Føroyaprent hevur altíð lagt stóran dent á at vera kappingarfør við bestu prentsmiðjurnar í Norðurlondum, ikki bara tær føroysku, og tí kom Svanurin beinanvegin inn í myndina. Við árslok 2006 lat Føroyaprent inn umsókn til dansku umhvørvismerkjaskrivstovuna. Hetta tí at Svanurin ikki hevur egna skrivstovu í Føroyum.

2.6.2 Fingu góðkenning eftir 2 mánaðum!

Longu í februar 2007 fekk Føroyaprent Svanan tillutaðan. Sostatt gingu bert 2 mánaðir frá tí at umsókn varð send, til góðkenningin fyrilá! Beinanvegin sást, at fyrirøkan hevði tamarhald á tí mesta. Loysingarevni vórðu ikki brúkt longur, 60–65 % av pappírinum var longu góðkent o.s.fr. Umboð fyri dansku umhvørvismerkjaskrivstovuna komu so til Føroya at vitja, og eftir at hava gjøgnumgingið alla fyrirøkuna var longu klárt at tilluta Svanan sama kvøldið! Fyrireikingin av skrásetingini var heldur ikki serliga krevjandi. Pappírsarbeiðið tók einar 40–80 tímar, og umleið sama tímatal varð nýtt til fundarvirksemi o.a.tíl. á prentsmiðjuni.

2.6.3 Fruktagóð jørð

Fyrirøkan Føroyaprent var í menning, tá ið alt hetta byrjaði. Tí hóast gomlu fyrirøkurnar, sum høvdu lagt saman, høvdu eina søgu, ið rakk so langt aftur sum til 1877, so setti samanleggingin gongd í eina umfevnandi endurnýgging av útgerð, tilfari og arbeiðshættum. Dyrnar stóðu opnar fyri nýggjum íblástri og nýggjum hugskotum, og starvsfólkini hildu sjálvi, at at arbeiðið fyri at fáa Svanan var sera spennandi.

Starvsfólkini høvdu altíð verið ítakshugaði og virkin at fremja ábøtur. Til dømis høvdu tey, uttan nakað trýst frá leiðsluni, sjálvi roynt at minka um alkoholinnihaldið í fuktvatninum, og tey høvdu fingið alkoholprosentíð úr 8–10 % niður í 5 % seinastu tíðina. Minkingin var grundað á, at starvsfólkini helst ikki vildu hava kemikaliilukt innandura. Slíkt økir um áhugan fyri heilsuni, og tá gagnar tað ofta eisini bæði umhvørvi og fíggjarstøðu.

2.6.4 Eitt kappingaramboð

Føroya Prent hevur altíð roknað Svanan sum eitt sera týðandi kappingaramboð. Í einum lítlum landi sum Føroyum vilja viðskiftafólk helst hava trygd fyri, at tú kanst bjóða í minsta lagi somu góðsku, sum útlendsku kappingarneytarnir, og at tú ert líka álítandi sum teir. Kanska er vanligt í smærri samfeløgum at halda, at tað sum kemuruttanífrá helst man vera betri.

2.6.5 Eitt nógv sterkari vørumerki

Føroyaprentararbeiðir sera skipað við Svananum sum vørumerki, m.a. við átøkum, har viðskiftafólkini verða kunnaði um, hvussu stóran týdning tað hevur at keypa Svanamerkt. Teimum stendur í boði at skráseta seg sum "Svanakundar", ið m.a. hevur við sær, at tey bert keypa Svanamerktar prentlutir. Kundar, sum t.d. stóru handlarnir við gerandisvørum (Bónus og Miklagarður), hava harafturat sjálvir sæð hetta sum ein móguleika til at styrkja sítt umdømi sum ein umhvørvistilvitað fyritøka. Hesir kundar fáa útlýggjað eitt prentað skjal sum prógv um, at teir keypa "grønt". Fleiri teirra velja at hongja skjalið fram í handlinum til tess at styrkja ímyndina av handlinum sum ein grøn fyritøka, og gingið verður út frá, at hetta eisini ávirkar onnur til at fáa sama hugburð.

2.6.6 Frágerðargóð atgongd til upplýsingar, men ...

Tað hevur verið lætt at fáa upplýsingar um Svanan, hóast upplýsingarnar ikki kundu fáast í Føroyum. Tað bar altíð til at fáa samband við Svanamerkjaskrivstovuna í Keypmannahavn og samskiftið gekk smidliga. Harafturímóti verður mett, at trupult er hjá nýggjum umsøkjendum at koma í gongd, av tí at Svanurin ongan "heimavøll" hevur í Føroyum. Ongar beinleiðis lýsingar ella lýsingaráttøk eru um Svanan í Føroyum. Svanurin er kortini sjónligur í lýsingum í donskum sjónvarpi, og tað

virkar sum ein ávís marknaðarføring, hóast ikki sett í verk av myndugleikunum.

2.6.7 Lætt at skilja

"Svanakrøvini eru lætt at skilja, og skipanin er lætt at fáast við", sigur stjórin Jón Hestoy. Sostatt metir hann ikki, at krøvini eru ov strong. "Tað er ótrúligt, at tey hava krøv, sum eru egnað til bæði smáar, miðalstórar og stórar fyrirkur." Heldur ikki hevur verið trupult at laga seg til nýggj krøv, tá ið dagføringar eru gjørdar.

2.6.8 Stigaskipanin er ein dygd

Stigaskipanin í Svanakrøvunum verður mett at vera ein dygd. Hon hevur í sær ein smidleika og elvir til motivatióin í fyrirkuni. Her er møguleiki fyri at savna stig, grundað á sterku síðurnar hjá fyrirkuni, samstundis sum stigaskipanin virkar sum ein drívmegi móti betringum á øðrum økjum.

2.6.9 Skilir ikki, hví ikki onnur koma við

"Tað er mær ein gáta, hví ikki fleiri søkja um umhvørvismerkið", sigur Jón Hestoy. "Helst hendir hetta ikki, fyrr enn onkur hóskandi smartur kannar um, hvussu lætt hetta í veruleikanum er. Fólk halda kanska, at hetta er torskilt, men so er ikki.

2.6.10 Meira um Føroyaprent

Føroyaprent er ein grafisk tænastryritøka við umleið 30 starvsfólkum. Hon var í nøkur ár einasta Svanamerka tryritøka í Føroyum og nógv tann størsta prentsmiðjan í oyggjunum. Marknaðarparturin er eini 65–85 %. Stjóri er Jón Hestoy.

Mynd 17. Starvsfólkini á Føroyaprent 11/11-2011

Mynd 18. Váttan frá Føroyaprent til Løgmansskrivstovuna

2.7 GROM design í Noregi

Fyrirtøka:	GROM design
Staður:	Vaksdal, Noregi
Slag av fyrirtøku:	Leikur
Fólk í starvi:	3
Stovnsett:	2004
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2010
Kontaktpersónur:	Synnøve Tveito
Heimasíða:	www.grom.no

2.7.1 Beinanvegin ein sjálvfylgja

GROM design er í veruleikanum ein sniðgevingarfyrirtøka, ið fæst við at sjónliggera og "branda" virki o.tíl. Fyri langari tíð síðan gjørdur tey av, at um tey fóru undir onkra framleiðslu, so skuldi hon vera umhvørvismerkt. Hugskotið stavaði frá arbeiði teirra við at sniðgeva bøkur, har teir sóu at bókaframleiðsla hevði nógv óneyðugt burturkast við sær. At framleiða eina vøru, sum ikki var umhvørvismerkt, kom ikki uppá tal!

2.7.2 Trøll í orðum

Einasta ítøkiliga framleiðslan hjá GROM er leikakassin Troll i ord, ið er ein trækassi við trælutum, sum í útsjónð eru álíkir persónunum í ævintýrinum "Drongurin, sum kravdi mjølið aftur frá Norðanvindinum". Umframt trælutirnar, so eru í kassanum eisini prentað kort við hugtøkum, pallmyndum og evnum úr ævintýrinum, putlispæl, ævintýrahefti á ymsum málum og læraravegleiðing. Alt hugskotið er grundað á námsfrøðiliga gransking. Ætlanin við tilfarinum í kassanum er at stimbra málførleikan hjá barnagarðs- og forskúlabørnum og yngstu flokkunum í fólkaskúlanum, serliga børnum við fleiri tungumálum. Sum nú er, fæst ævintýrið á norskum (bókmáli og nýnorskum), urdu, somaliskum, enskum, fronskum, pólskum, russiskum og arabiskum, og ætlanin er at týða tekstin til enn fleiri mál.

2.7.3 Hugsað verður um málbólkin

Troll i ord verður framleitt til ein sera umhvørvistilvitaðan málbólk. Umhvørvið er ovast á dagsskránni í nógvum barnagørðum og fólkaskúlum í Noregi, og fleiri teirra hava enntá fingið Miljøfyrtårnet, sum er norsk góðkenning. Aðramáta so áttu leikur hjá børnum als ikki at havt nøkur skaðilig evni í sær. Við hesum í huga tyktist enn meira

sjálvsagt, at Troll i ord skuldi vera umhvørvismerkt til tess at tryggja, at alt bleiv so gott sum gjørligt.

2.7.4 Fyrstir í Noregi

Troll i ord var fyrsta Svanamerкта leikan í Noregi. Í hesum lá ein stór avbjóðing og ein einastandandi møguleiki hjá GROM design at gera vart við seg. Eisini fyri starvsfólkini á "Miljømerking Norge" var talan um eina nýggja uppgávu, har tey, sambært Synnøve Tveito á GROM design, vóru sera jalig og beinasom. Miljømerking Norge og GROM vóru saman um at finna træ og aðrar rávørur, og soleiðis mentist hugskotið í tøttum samstarvi. Hetta var kortini ein long lærutilgongd hjá øllum við nógvum teldupostasamskifti aftur og fram, nógvum oyðubløðum, har ikki altíð var greitt, hví tað skuldi fyllast út ella hvussu skrivast skuldi í teigarnar o.s.fr. Eitt gott ár gekk, áðrenn alt var klárt til góðkenningina.

2.7.5 Høgur minstaprisur fyri tey smáu

Avgjældini fyri Svanan vóru í hægri lagi fyri lítlu fyrirkuna GROM design. Hóast tey sanniliga fingi fult virði fyri pengarnar, so er minsta-avgjaldið uppá 10.000 norskar krónur ein stór upphædd í mun til umsetningin fyri eina einstaka vøru. Her átti Svanurin kanska at vera meira liðiligur og gjørt tað bíligari hjá mikrofyrirkunum at søkja um Svanamerkið.

2.7.6 Krøvini eru í lagi

Krøv Svanans eru strong, men soleiðis eigur eisini at vera. Svanurin er og skal eisini vera eitt álítandi merki, ið veitir brúkarunum eitt haldgott prógv fyri at vøran hevur minst møgulig neilig árin á umhvørvið og heilsuna!

2.7.7 Sjálvur kassin er ikki umhvørvismerktur

Eingin trupulleiki var hjá GROM at lúka krøv, sum Svanurin setti til sjálvan trækassan, men verri var við prentingini. Tað einasta, sum stóð eftir sum eitt sindur keðiligt, var at sjálvur kassin ikki kundi umhvørvismerkjast, hóast hann var úr sama træi sum innihaldið. GROM skal tí í lýsingum sínum vísa á, at Svanamerkingin einans fevnir um innihaldið í kassanum – ikki sjálvan kassan.

2.7.8 Vakti ans – tó mest í nærumhvörvinum

Troll i ord fekk nakað av umrøðu í miðlunum, tá ið Svanagóðkenningin var tillutað. Hóast tað snúði seg um fyrstu Svanamerktu leikuna í Noregi, vóru tað kortini mest tey lokalu dagbløðini, sum umrøddu GROM. Tað tyktist, sum vildu stóru bløðini heldur hava yvirskriftir um eiturevni í leikum enn um leikuruttan eitur. Tey áttu kanska heldur at savna seg meira um tað jaliga.

2.7.9 Brúkarunum tørvar betri kunning

Synnøve heldur, at man átti at verið dugnaligari í at kunna almenningin um umhvørvismerkingar og um umhvørvið sum heild. Nógvar upplýsingar eru tøkar, men tær áttu at verið gjørdar einfaldari, t.d. gjøgnum heimasíður, ið hjálpa brúkarunum, ikki minst ungu brúkarunum, at velja umhvørvisrætt.

2.7.10 Meira om GROM design

GROM design er ein mikrofyrirøka í Vaksdal kommunuuttanfyri Bergen. Umhvørvisspurningar hava verið ovarlaga á dagsskránni av fyrstantíð og í mai 2011 fekk GROM, sum tann fyrsta fyrirøkan í kommunu, norsku góðkenningina Miljøfyrtårnet.

Mynd 19. Partur av innihaldinum í einum "Troll i ord"-ævintýrakassa

Mynd 20. Fyrirtøkan GROM design vísir errin "Troll i ord" fram á eini messu við undirvísingartilfari, her á NKUL í Tróndheimi (www.nkul.no)

2.8 Hótel Eldhestar í Íslandi

Fyrirtøka:	Hótel Eldhestar
Staður:	Ölfus, Íslandi
Slag av fyrirtøku:	Hotell
Fólk í starvi:	5
Stovnsett:	2002
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2002
Kontaktpersónur:	Hróðmar Bjarnason
Heimasíða:	www.eldhestar.is

2.8.1 Svanurin – eitt natúrligt val

Eldhestar hevur selt ríðitúrar síðan 1986. Endamálið við hesum túrum er at vísa gestum íslensku náttúruna, bæði í nærumhvørvinum og á longri ferðum inni í landinum. Tá ið tey so í 2001 gjørdur av at byggja hotell, so kendist tað natúrligt at taka atlit at umhvørvinum heilt frá byrjan. Undir fyrireikingunum varð hugt at fleiri umhvørvismerkjum, men Svanurin lá fremstur í huga. Svanurin setti vissuliga strong krøv, men krøvini vóru løtt at skilja og vegleiðingarnar vóru góðar. Stjórin, Hróðmar, hevði góð sambond við Svøríki, har hann hevði búð og útbúgvið seg. Harumframt vóru flestu gestirnir á Eldhestum um tað mundið úr Skandinavia.

2.8.2 Eitt sindur torført í byrjanini

"Jú, tað var eitt sindur torført í byrjanini", sigur Hróðmar. "Vit vóru fyrsta ferðavinnufyrirtøkan í Íslandi, sum søkti um umhvørvismerki, og høvdu vit tí ongar sjálvsagdar fyrimyndir." Um hetta mundið vóru bert trýggjar fyrirtøkur í Íslandi, ið høvdu Svanan; ein prentsmiðja og tvær fyrirtøkur, ið gjørdur reingeringarevni. Hetta merkti, at Eldhestar mátti byrja á berum. Til dømis var arbeiðið at skula útvega mest umhvørvisvinarliga byggjartilfarið og útgerðina sera mótímikið. Hvar bar t.d. til at keypa eitt umhvørvisvinarligt sjónvarp? Í dag er alt hetta nógv lættari. Íslenski umhvørvismyndugleikin (Umhverfisstofnun) fekk ikki veitt nógva hjálp í fyrstani, men øll gjørdur sítt besta. Harumframt hevði Eldhestar beinleiðis samskipti við Svanan í Svøríki. Tvær svenskar gentur, sum tá arbeiddu hjá Eldhestum, høvdu hetta sum fulltíðarstarv.

2.8.3 Tók ekki langa tíð

Hotellið fékk Svanagóðkenning beinanvegin, tá ið tað lat upp 1. juni 2002. Arbeiðast mátti sera málrættað fyri at fáa Svanamerkið áðrenn háárstíðina, faldarar skuldu sendast til prentingar o.s.fr. Hetta var altíð eitt bardagi við tíðina. Arbeiðið við at fyrireika góðkenningina tók einar 5–6 mánaðir hjá einum fólki. Í dag hevði tað gingið nógv skjótari, kanska ikki meira enn ein mánaða.

2.8.4 Krøvini løtt at handfara, eisini hjá smáum fyrirkum

Krøvini til hotell eru sjálvsagt strong og viðhvørt eisini rættiliga neyv, men øll eru tey skillig og løtt at halda seg til. Stigaskipanin er góð til at seta sær mál eftir, og samstundis virkar hon sum ein frágera góð leiðbeining. Lagaligheitin í skipanini ger, at hon eisini hóskar til smærri fyrirkur.

2.8.5 Einku drúgført skrivstovuveldi

”Hvørt hetta er ein tung gongd gjøgnum skrivstovuveldið?. Í roynd og veru ikki. Í fyrstani kann tað kanska tykjast so, men hetta gerst heilt skjótt ein natúrligur partur av føstu mannagongdunum. Starvsfólkini hava verið jalig, og tað hevur gingið væl at læra nýggj starvsfólk upp. Alt verður eisini gjøgnumgingið á regluligum fundum”, sigur Hróðmar.

2.8.6 Framgongdin er týðilig, tó trupul at máta

Sambært Hróðmar var tað ein fyrimunur fyri Hótel Eldhestar at vera fyrsta Svanamerкта ferðavinnufyrirkur í Íslandi. Tey finga nógvar jaligar afturmeldingar, umframt at bólkar, ið høvdu eitthvørt við umhvørvið at gera, ofta valdu at halda fundir o.tíl. á teirra hotelli. Men fyrstu árin varð lítið gjørt við at marknaðarføra Svanan í Íslandi, og enn minni í 2005–2009. Síðan tá er vent í holuni, og íslendski umhvørvismyndugleikin eru vorðin munandi sterkari í hesum arbeiði. ”Eg gleði meg til at fylgja við hvørja ávirkan Svanurin fær á virksemi okkara í 2012”, sigur Hróðmar.

2.8.7 Eykakostnaðurin er lítill

Hotellið heldur ikki kostnaðin fyri Svanan vera nakran trupulleika. Eyðvitað kostaði tað pening í byrjanini, og okkurt av tí, sum varð gjørt, er ikki komið til nyttu. Eitt nú vóru stikkkontaktir settar upp á

parkeringsplássinum til motorupphiting. Hildið verður, at tær ongantíð eru brúktar. Men kortini halda tey seg hava fingið peningin fyrri sjálva skipanina afturgoldna gjøgnum øktan effektivitet, betri umdømi og við nøgdum starvsfólki og vitjandi.

2.8.8 Viðmæla Svanan uttan himpr

”Nú vita vit altíð hvar leitast skal eftir upplýsingum. Men vit, ið eru Svanamerkt, kundu gjørt meira við at marknaðarføra góðkenningina. Eg viðmæli uttan himpr Svanan fyrri øðrum fyrirkum. Týdningurin av at taka umhvørvisatlit fer bara at vaksa við tíðini!”

2.8.9 Meira um Hótel Eldhestar

Hótel Eldhestar lat upp tann 1. juni 2002 og byrjaði við 10 rúmum. Í 2005 varð bygt út við 16 rúmum aftrat og fundarhølum. Í 2011 fekk hotellið handað ársins umhvørvisprís frá íslenska Ferðaráðnum. Hróðmar Bjarnason er stjóri í fyrirkuni og ein av eigarunum.

Mynd 21. Hótel Eldhestar

Mynd 22. Eitt kamar á hotellinum

2.9 Hótel Rauðaskriða í Íslandi

Fyrirtæki:	Hotell Rauðaskriða
Staður:	Húsavík, Ísland
Slag av fyrirtæki:	Hotell
Fólk í starvi:	3
Stovnstætt:	1992
Umfhvörvismerki:	Svanurin
Síðan:	2011
Kontaktpersónur:	Kolbrún Ulfadóttir
Heimasíða:	www.hotelraudaskrida.is

2.9.1 Hava altíð hugsað um umhvørvið

Kolbrún og Jóhannes, ið eiga Hótel Rauðaskriða, høvdu longu frá barnsbeini stóran áhuga í umhvørvisspurningum, og áhugin er bara vaksin við tíðini. Kolbrún er harumframt limur í leiðsluni á Farm Holidays AB (Ferðaþjónusta bænda), har umhvørvisspurningar eisini eru ovarlaga á dagsskránni.

2.9.2 Hava miðað eftir góðkenning síðan 2006

Í 2006 fóru eigararnir av Hótel Rauðaskriða undir at leita sær upplýsingar um ymiskar góðkenningar av hotellum. M.a. vitjaðu tey vallaraheimið í Reykjavík, sum fekk Svanan í 2004. Í 2009 vórðu eyka tøk tikin: tey skildu burturkastið betur, gjørdu sankutøð o.s.fr. Um hetta mundið vóru eingi Svanamerkt gistingarhús aðrastaðni enn á Reykjavíkarleiðini, men hetta gjørdi tað bara meira áhugavert og avbjóðingina enn størri.

2.9.3 Vinningurin bleiv meira gleði

Fyrireikingin til góðkenningina var arbeidskrevjandi. Størsta og mest tíðarkrevjandi uppgávan var at fáa samband við allar veitararnar til tess at tryggja, at alt, sum varð keypt til hotellið, leyk krøvini. Eitt tað truplasta var at finna hóskandi fløt, ið kundu brúkast til at skilja burturkast inni á kømrunum. Men tá ið komið var ígjøgnum alt hetta, gekk uppá stás. Kanska eitt vet av eyka arbeiði, men "vinningurin er størri gleði", sum Kolbrún sigur.

2.9.4 Svanurin setti Rauðaskriða á kortið

Hótel Rauðaskriða sækta um Svanan á vári 2010, og í mars 2011 finga tey Svanagóðkenningina. Góðkenningin gav hotellinum eina serstöðu sum fyrsta Svanamerktu hotellið uttan fyri mest fjølbygda økið (meiri enn 5 fjórðingar úr Reykjavík). Svanurin setti í veruleikanum Rauðaskriða á kortið. Sambært Kolbrún, so hava nógv ymisk fólk havt á orði, hvussu nøgd tey eru við góðkenningina. Hon veit í veruleikanum ikki um fólk koma til Rauðaskriða orsakað av góðkenningini, tí enn er bara eitt summar liðið, síðan tey finga hana. Harafrat eru flestu gestirnir útlendskir, og Svanurin tykist ikki vera kendur av almenninginum uttan fyri Norðurlond.

2.9.5 Lætt at ganga vaksandi krøvum á møti

Kolbrún fekk nýliga bræv frá franskari ferðaskrivstovu, ið bað um upplýsingar um umhvørvispolitikkinn og umhvørvisarbeiðið hjá hotellinum. Fransmenn hava brúkt Hótel Rauðaskriða frammanundan, men eru nú farnir at hava nógv størri áhuga fyri umhvørvisspurningum. Eingin trupulleiki er hjá Svanamerktum hotellum at ganga slíkum krøvum á møti, tí neyðugu upplýsingarnar av hesum slagi eru altíð tøkar. "Hetta er ein stórur fyrimunur", sigur Kolbrún, "Her sæst jaliga úrslitið av øllum arbeiðinum, lagt bleiv í hetta."

2.9.6 Rímlig avgjöld

Kolbrún er ovfarin av fólkunum, sum arbeiða við Svananum hjá íslenska umhvørvismyndugleikanum. Tey stríðast og eru ómetaliga hjálpsom. Góðkenningin kostar pening, ja, men avgjöldini eru als ikki stór, sæð í mun til allar tær tænaðar, ið veittar verða.

2.9.7 Smáum fyrirkum nýtast ikki framíhjárættindi

Kolbrún sigur, at vissuliga er Svanurin ikki tillagaður smáum fyrirkum, men hon hevur ikki sjálv nøkur ynski um lægri krøv bara tí hennara fyrirætka er lítil. Krøvini eru strong, men soleiðis eigur tað eisini at vera. Tó kundi okkurt verið gjørt við at gera tilgongdina eitt sindur einfaldari, til dømis við at fáa betri samsvar millum ymsu skjølini.

2.9.8 Meira útbúgving, takk!

Kolbrún heldur seg síggja ein stóran samfelagsligan tørv á útbúgving, bæði viðvirkjandi góðkenningum og umhvørvi sum heild. Á hesum øki eru íslendingar eftirbátar í norðurlendskum høpi, og møguleikin fyri ábótum er tí stórur. Kommunurnar eiga ein týðningarmiklan leiklut í hesum, tær áttu at gingið fremst og verið ein góð fyrimynd. Eingin aktørur hevur líka stóra ávirkan sum kommunurnar.

2.9.9 Vit hava nógv størri ávirkan enn vit halda

Svanamerktar fyrirkur, stórar sum smáar, hava nógv størri ávirkan í samfelagnum, enn vit geva okkum far um. Tað heldur Kolbrún ið hvussu er. Í hesum samanhangi nevnið hon serliga veitararnar, men eisini er tað "hugalt at kunna fortelja hetta fyri viðskiftafólki og øðrum, bæði innanlands og úti í heimi." Á henda hátt er fyrirkur við til at spjæða vitan um, hvussu Svanamerkt virkir taka atlit at umhvørvinum, og at tað hevur týðning fyri okkara jørð. Tað ber ikki altíð til at máta úrslitið í peningi fyrsta árið, men hetta loysir seg, tí umdømið verður betri og tað førir til størri nøgdsemi bæði hjá starvsfólki og teimum vitjandi. Kolbrún viðmælir staðiliga øllum at stíga í somu fótaspor sum Rauðaskriða og søkja sær góðkenning.

2.9.10 Meira um Hótel Rauðaskriða

Hótel Rauðaskriða er í Aðaldali, 28 km sunnan fyri Húsavík í landnyrðingsíslandi. Hotellið hevur 20 kømur, og tey eru í holt við at smíða 8 kømur aftrat. Um veturin er lítið og einki at gera, men um summarið eru eini 7 starvsfólk á hotellinum. Kolbrún Ulfadóttir og maður hennara eiga og reka hotellið, men sonurin og familja hansara eru í ferð við at taka yvir.

Mynd 23. Hótel Rauðaskriða í Aðaldali, norðureysturísland

Mynd 24. Matarhøllin á Hótel Rauðaskriða og trappan upp

Mynd 25. Elva Rakel Jónsdóttir (t.v.) handar Kolbrún Ulfsdóttir og Jóhannesi Haraldsson á Hótel Rauðaskriðu Svanagóðkenningina á íslensku Svanamerkjaskrivstovuni (Umhverfisstofnun) í 2011

Foto: Umhvörvismerking Ísland.

2.10 Hotel Savoy í Álandi

Fyrirþeka:	Áland hotel group AB
Staður:	Mariehamn, Áland
Slag av fyrirþeku:	Hotell
Fólk í starvi:	32
Stovnstætt:	1998
Umhvörvismerki:	Svanurin
Síðan:	2011
Kontaktpersónur:	Johan Norrgård
Heimasíða:	www.alandhotels.fi

2.10.1 Fyrsta umhvörvismerкта hotellið í Álandi

Hotel Savoy er fyrsta umhvörvismerкта hotellið í Álandi. Umhvörvisarbeiðið byrjaði í sambandi við eina stórri umbygging, har 45 av 85 hotellkømrnum vórðu endurnýggjað. Avgerðin um at søkja um Svanamerkið varð tikin í desember 2010, og í apríl 2011 byrjaðu fyrireikingarnar av álvara við at kortleggja vørur og annað, sum kom til hotellið, umframt burturkast og alt annað, sum fór av hotellinum. Í desember 2011 fingtu tey Svanamerkið.

2.10.2 Stórar sparingar

At hava Svanamerkið skapar ávísa virðing millum manna, umframt at tað slóðar fyri møguligum sparingum. Johan Norrgård, rakstrarleiðari á Hotel Savoy, sigur, at hotellið longu sparir einar 1.000 evrur um mánaðin, tí at tey, sum er ein avleiðing av at hotellið er Svanamerkt, skilja burturkastið betur. Tey hava eisini spart nógvan pening fyri el og hita, tó at hesar upphæddir eru verri at samanbera frá ári til árs, orsakað av skiftandi veðri. Longu tá umsóknin varð skrivað, øktist tilvitanin um, hvar ið sparast kundi. Sæð út frá hesum og út frá tænaðstuni ið fæst, er loyvisavgjaldið ikki órímliga stórt, heldur Johan.

2.10.3 Tíðarkrevjandi at útvega skjalprógv frá veitarum

Johan sigur, at sjálvt fyrireikingararbeiðið til Svanamerkingina tók bara 3–4 vikur. Størsti trupulleikin var at útvega ymiskar váttanir frá veitarum av vørum og tænaðstum, t.d. váttanir um at teir selja grøna elorku, upplýsingar um ymiskt tilfar og kemikalii, frágreiðingar um, hvussu fyrirþekur, sum heinta, handfara og skilja burturkastið o.s.fr. Hetta kemst lutvíst av, at veitarar á Álandi ikki vóru vanir við tílíkar umbønir.

Hotel Savoy var fyrsti kundin, sum hevði spurt um slíkt. Hetta verður kortini lættari so hvørt sum aðrar fyrirøkur fara at ganga somu leið.

2.10.4 Løtt tilgongd

Tað er lætt at útfylla teldutøka umsóknarskjalið hjá Svananum, vátta Johan. Tað vóru bara heilt fáir teigar, har neyðugt var at fáa vegleiðing, og síðan var bert at senda ein teldupost til Miljömärkning Finnland, ið umsitur Svanamerkingina. Tænastan haðani er einastandandi, svarið kemur longu dagin eftir!

2.10.5 Smidlig krøv

Krøvini, sum Svanurin setur hotellum, eru lagalig, sigur Johan. Markvirðið fyri elnýtsluna er tó ófrávikiligt, og skal altíð verða yvirhildið, harumframt skal í minsta lagi eitt annað markvirði, ið er valfrítt, verða yvirhildið, annaðhvørt fyri vatn, burturkast ella kemikalii. Á henda hátt ber til at fremja broytingar so hvørt, tí tað er óneyðugt at fremja allar broytingar í einum.

2.10.6 Bara fyrimunir

Hóast Svanamerkið ikki var fingið endaliga uppá pláss fyrr enn í desember 2011, so hevði tað beinanvegin stóran týdning, eitt nú í mun til bíleggingar, serliga millum vinnukundar. Alt fleiri virkir og stovnar verða umhvørvisgóðkend og seta veitarum sínum krøv um umhvørvisatlit, og fyri privatfólk hevur umhvørvið størri og størri týdning. "Og tað er gott", sigur Johan Norrgård.

2.10.7 Viðmæla so inniliga

Johan vil "so inniliga viðmæla" øðrum at fáa sær Svanan. "Tá ið samanum kemur fær fyrirøkan ein fíggjarligan fyrimun! Harumframt er Svanurin eisini ein sera álítandi skipan, m.a. tí at norðurlenska ráðharraráðið hevur eftirlitið og ikki ein privat fyrirøka við egnum fíggjarligum áhugamálum.

2.10.8 Ávirkar umhvørvisarbeiðið við hús

At arbeiða við Svananum í eini fyrirkönnun, ávirkar eisini hvussu tú bert teg at heima við hús, vátta Johan Norrgård. Á henda hátt hevur Svanurin jaliga ávirkan, eisini langtuttan fyri Svanamerktu fyrirkönnuna.

2.10.9 Meira um Hotel Savoy

Hotel Savoy liggur mitt í Mariehamn og er partur av ÅlandHotels, ið eisini eigur Hotel Adlon í Mariehamn. Hotellið hevur gott og væl 20 fólk í føstum starvi og upp aftur fleiri um summarið. Johan Norrgård er rakstrarleiðari á hotellinum.

2.11 ICA_Nära Optimisten í Svøríki

Fyrirøka:	Optimisten Lanthandel HB
Staður:	Gustavsfors, Svøríki
Slag av fyrirøku:	Gerandisvøruhandil
Fólk í starvi:	3
Stovnssett:	1991
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2007
Kontaktpersónur:	Ingela Andréa
Heimasíða:	www.ica.se/optimistens_lanthandel

2.11.1 Vanligt vit og skil

Áhugin fyri umhvørvinum hevur altíð verið til staðar hjá bygdahandlinum ICA Optimisten í Gustavsfors. Ingela og Niels Andréa hava havt handilin síðan 1991. Áðrenn starvaðust bæði tvey við landbúnaði og skógarvinnu. Umhvørvishugburðurin er ikki nýggjur hjá teimum – tað snýr seg mest um at ”nýta vanligt vit og skil.”

2.11.2 Kanska lættari hjá teimum smáu

Ingela heldur, at helst er lættari hjá smáum virkjum at fáa umhvørvismerki, tí tey hava yvirlit yvir tað mesta, og øll, sum starvast í handlinum, kenna ábyrgdina á sær og vita hvat hevur týdning. Nógva halda kanska, at tað er torført at verða umhvørvisgóðkendur, tá ið fyrirøkan er so lítil, men ”har fara tey skeiv”, sigur Ingela. ”Tá ið vit hava klárað hetta, klára onnur tað eisini”, og Ingela veit, hvat ið hon tosar um. Um veturin hevur hon eitt starvsfólk í handlinum umframt seg og mannin, Niels. Hóast hetta sigur hon seg ”ikki hava upplivað nakrar trupulleikar” í umhvørvisarbeiðinum.

2.11.3 Persónliga hjálp frá byrjan

Handilin hjá Ingelu var ein ICA-umhvørvishandil áðrenn hon fór at fyrireika seg til Svanamerkingina. Longu tá fekk hon samband við Ingvor Svensson, ið alla tíðina hevur verið hennara fasti kontaktpersónur hjá SIS Miljömärkning og hevur stuðlað arbeiðinum. Samstarvið hevur altíð verið smidligt, og tað hevur verið bæði skjótt og lætt at fáa tær upplýsingar, tørvur hevur verið á.

2.11.4 *Øll munnu klára hetta*

Tað gekk heilt skjótt at gerast ein Svanamerktur handil. Av tí at umhvørvið altíð hevur havt týdning fyri Ingela og Niels, vóru tey frammanundan í gongd við umhvørvisarbeiði. Krøvini tyktust hósandi, og ongar størri broytingar vóru neyðugar. "Flestu handlar høvdu kunnað klárað hetta", sigur Ingela, "fólk skulu bara líta frameftir og hugsa umhvørvisvinarligt."

2.11.5 *Í stóran mun okkara egna áhugamál*

"At arbeiða við Svananum hevur verið óføra hugaligt, eisini tí at vit hava arbeitt fyri áhugamálum hjá virkinum sjálvum", sigur Ingela. "Nógvir pengar eru at spara, tá tað snýr seg um handfaring av burturkasti, útreiðslur til streym o.tíl. Svanamerkjaskrivstovan er ófør, og tey veita alla ta hjálp, sum skal til, fyri at fáa góðkenningina."

2.11.6 *Vit eru hjartskygd!*

Sjálvsagt er eitt sindur av pappírsarbeiði, men eingin stýring kann gerast uttan skjalprógv. "Men tað hevur ikki verið trupult. Vit hava hjálpt hvørjum øðrum, og vit eru sum sagt Optimistar", sigur Ingela og sipar til navnið Optimistens Lanthandel.

2.11.7 *Størri umhvørvistilvitan um summarið*

Nógvir kundar hjá Ingelu spyrja eftir umhvørvis- og KRAV-merktum vørum, ikki minst um summarið, tá ið ferðafólkatalið í økinum veksur. Av tí at handilin liggur beint við Dalslands Kanal, koma nógv ferðaløg úr ymsum heimspørtum har at rógva í kano, og flestu teirra eru sera umhvørvistilvitað. Eisini tykist okkum, at tey ungu spyrja meira eftir umhvørvismerktum vørum enn tey eldru. "Kanska er tað so, at tey, sum búgva í stórbýum, gerast meira umhvørvistilvitað, meðan vit, ið búgva úti á bygd, síggja tað sum nakað sjálvsagt."

2.11.8 *Svanurin sum eitt statussymbol*

Svanurin hevur nógv at siga fyri andlitið úteftir hjá handlinum. Ingela hevur sett skelti á hurðina, ið býður kundunum vælkomnum til ein Svanamerktan handil og takkar fyri vitjanina, tá ið tey fara útaftur. Tað skapar tign at hava ein Svanamerktan handil, sigur Ingela. Merkingin er ein stórur partur av, hvussu Optimisten ger seg sjónligan.

2.11.9 Tørvur er á at marknaðarføra umhvørvið

Ingela heldur, at myndugleikarnir kanska áttu at gjørt meira við at kunna almenningin og lýsa týðningin, sum umhvørvisspurningar hava. "Kanska er als ikki neyðugt at gera so stórar broytingar í lívinum. Tað snýr seg um at taka alt stig fyri stig. Nógvum vantar rætta hugburðin, og her kundu fjølmiðlar og sjónvarp verið meira virkin í at fáa boðskapin út, t.d. um hvussu týðningarmikið tað er at handla, har tú býrt – lokalt. Serliga um sleppast skal undan øllum útláti frá bilum og bussum. Keypir tú, har tú býrt, kanst tú antin ganga ella súkkla. Mangir lókir smáir, sum tey siga."

2.11.10 Meira um Optimistens Lanthandel

ICA Nära Optimisten er ein bygdahandil í Gustavsfors í Dalsland í vestursvøríki. Handilin hevur havt Svanamerkið síðan 2007, men eigararnir, Ingela og Niels André, hava rikið handilin síðan 1991. Um veturin er eitt fólk í fóstum starvi, men um summarið arbeiða fleiri fólk, av tí at handilin liggur nær við Dalslands Kanal, ið dregur nógv ferðafólk til økið. Gustavsfors er ein staður, ið blómar summarmánaðirnar.

Mynd 26. Ingela André uttan fyri handil sín í Gustavsfors

Foto: Miljömärkning Sverige.

2.12 Junno & Unno hillarnar í Danmark

Fyrirtøka:	Junno & Unno
Staður:	Odense, Danmark
Slag av fyrirtøku:	Innbúgv
Fólk í starvi:	0,5
Stovnsett:	2007
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2010
Kontaktpersónur:	Margareta Norrgård
Heimasíða:	www.junnounno.com

2.12.1 Byrjaði í smáum

Margareta Norrgård fekk hugskotið til Junno & Unno hillarnar longu í 2004. Hugskotið birtist í smølu gongini í egna húsi hennara, har tað altíð var ov trøngt og ov nógvir skógvar. Hetta fekk hana at royna at gera eina lítla hill, har hon kundi seta skógvar frá sær á ein slíkan hátt, at tað tók sum minst av plássi. Sum heimagangandi kundi Margareta geva sær stundir at finna eitt hóskandi snið. Fyrst gjørdi hon eina hill úr pappi, áðrenn hon til endans gjørdi eina brúkiliga loysn úr krossviði.

2.12.2 Snið- og skrásett snið

Fyri at menna hillina, setti Margareta seg í samband við ein verkfrøðing. Tey komu fram til, at best var um hillin varð gjørd úr metali, tí metal kann endurvinnast óteljandi ferðir, og harvið tóku tey frá byrjan umhvørvið við sær á ferðina. Eisini skuldi hillin hava slíkt snið, at metalið kundi skerast út við lasara, soleiðis at sum mest av tilfarinum kundi brúkast. Síðan fekk Margareta hillarnar góðkendar av Patent- og Varemærkestyrelsen, ið skrásetir snið í øllum ES.

2.12.3 Ringt at finna seljarar

Fyrsta hillin varð framleidd á heysti 2007. Í januar 2008 tók Margareta lut í CP Home-sølustevnuni í Bella Centrinum í Keypmannahavn við nøkrum nýframleiddum hillum. Hillarnar finga sera góða móttøku og fólk hildu hugskotið vera stuttligt. Men vegurin var langur frá fyrstu undirtøkuni til eina veruliga sølu, og tað vísti seg at vera torført at finna handilsfólk, sum vildu selja hillarnar.

2.12.4 "Slow-business"

Hugskotið hjá Margaretu var frá byrjan, at hillarnar skuldu vera brúkaravinarligar, funktionellar, praktiskar og framleiddar úr tilfari, sum kann endurvinnast. Ein partur av hugskotinum var eisini, at vøran skuldi vera "slow-business" – uttan ovurfløgur. Hugskotið aftan hvørja einastu junnounno er at minka um trokanina heima í gongdini. Og vøran skuldi vera, og er, norðurlendsk. Alt verður framleitt í Danmark.

2.12.5 Svanurin kemur inn í myndina

Tíðliga í tilgongdini rakti Margareta við, at Svanurin hevði verið eitt frálíkt amboð til at tryggja umhvørvisumdømið, trúvirðið og góðskuna á hillunum. Hon sendi umsókn til Miljømærkning Danmark í desember 2008. Góðkenningin tók sína tíð, mest orsakað av at torført var at útvega upplýsingar um ymisk sløg av lakki. Til endans bar til at fáa góðkenning til eitt svart pulvurlakk, og so, í 2010, vórðu svørtu hillarnar Svanamerktar. Endamálið er at fáa allar hillarnar Svanamerktar, men enn hevur ikki eydnast at fáa nøktandi upplýsingar um innihaldið í hinum litunum.

2.12.6 Tey hava verið øgiliga fitt

Sambært Margaretu var arbeiðið við Svananum eitt sindur torført í fyrstani, av tí at tað var so mangt, ið greiða skuldi fáast á. Men starvsfólkini í Miljømærkning Danmark vóru "sera fitt", sigur hon. Samskiftið gekk væl, tað tók "nógvar tímar og nógvar teldupostar, men tað loysti seg". Skrivarbeiðið var kortini eingin trupulleiki. Nógv er at læra og tað lættir um, tá ið tú finnur útav, at alt kann sendast gjøgnum teldu.

2.12.7 At læru um sína egnu framleiðslu

Margareta heldur, at hon eftir hesa tilgongdina kennir sína egnu vøru betur. Og ja, tað hevur verið dýrt, men hetta er partur av virkisætlanini. Svanurin er vátanin, ið kundin skal fáa sum trygd fyri, at talan um eina sera góða og tryggja vøru. Nýggja avgjaldsskipanin, har mikrofyrirtekur fáa avsláttur, hjálpir væl.

2.12.8 Svaninum tørvar smá nýggj virkir

Margareta heldur at Svanurin hevur brúk fyri smáum virkjum, sum júst eru um at byrja sína framleiðslu, tí tá ber best til at ávirka menningina! Í veruleikanum átti Svanurin at lagt størri dent á tær smærri fyrirkurnar, heldur Margreta. "Ímyndið tykkum, um til dømis LEGO, Nokia og Ericsson høvdu havt Svanan við í teirra vørumenning frá byrjan!" Eisini heldur Margareta, at tað hevði hjálpt um kommunur gjørdu meira við Svanan, tá ið teir halda skeið fyri ymsum málbólkkum.

2.12.9 Meira um Junno og Unno

Junno & Unno er sanniliga ein mikrofyrirøka, enn í búning, sum framleiðir hillar úr 1,5 mm tjúkkum magnetiskum stálplátum. Fyrstu hillarnar vóru klárar á heysti 2007. Margareta Norrgård, sum er einasta starvsfólki, er í hálv tíðarstarvi.

Mynd 27. Ein Svanamerkt Junno&Unno-hill. Magnetin ger, at boð kunnu festast á hillina

Mynd 28. Junno & Unno á Íverksetaramessuni Startup Vejle 14.-15. maí 2011

2.13 Kavát í Svøríki

Fyrirøka:	Kavat AB
Staður:	Kumla, Svøríki
Slag av fyrirøku:	Skógvar
Fólk í starvi:	25
Stovnsett:	1945
Umhvørvismerki:	ES-umhvørvismerkið
Síðan:	2009
Kontaktpersónur:	Calle Carlsson
Heimasíða:	www.kavat.com

2.13.1 Ikki nóg mikið, sjálvur at ganga uppí tað

Skóframleiðslan í Kumla byrjaði longu í 1945, tá ið Ragnar Carlsson setti skóvirknið Ymer AB á stovn. Ymer bleiv í 1959 til Kavát, tá ið familjan Carlsson fór undir at selja og marknaðarføra egna vørumerkið Kavát, ið er uppkalling eftir gravhundinum, Kajsa Kavát, sum familjan hevði. Alla tíðina hava tey roynt at tikið umhvørvisatlit. Orsøkin til at tey søktu um ES-umhvørvismerkið, var at tey høvdu tørv á greiðum krøvum og óheftum prógvum um, at tey vóru eins umhvørvisvinarlig, sum tey sjálvi hildu. Tað var ikki nóg mikið, at tey bara hildu uppá tað sjálvi.

2.13.2 Hví valdu tey ES-umhvørvismerkið?

Fleiri góðkendrar skipanir eru at velja ímillum, men Kavát valdi sær ES-umhvørvismerkið, grundað á tað trúvirðið, merkið hevur. ES er eisini týðningarmesti marknaðurin hjá Kavát, og har er merkið væl kent. Eisini hildu tey, at krøvini tyktust góð, saklig og væl hóskandi.

2.13.3 Klárt innan hálvt ár

Fyrirreikingarnar til umhvørvismerkingina byrjaðu av álvara í 2008. Ítøkiligur fyrirreikingarnar tóku bara ½ ár frá tí at søkt varð og til fyrsta góðkenningin varð tillutað við ársbyrjan í 2009. Ein av starvsfólkunum á Kavát arbeiddi við hesum í ein knappan mánað, men annars kendist hetta ikki sum nakað tungt arbeiði. Helst hevur útgangsstøðið verið rættiliga gott. Calle Carlsson, góðskuleiðari hjá Kavát, sigur at skóframleiðsla heldur ikki er so torgreidd. Tað snýr seg ikki um "rúmdarvísund". Aðramáta, so kann vera trupult hjá smærri fyrirøkum at finna neyðugu vitanina og tíðina innanhýsis í fyrirøkuni. Tí er neyðugt at hella seg til uttanhýsis ráðgeving, og tað hevur nakað av eyka kostnaði við sær.

2.13.4 Rímilig avgjöld, men tað kostar at royna

Fyri at lúka krøvini, mátti Kavát gera broytingar í ávísum liðum av framleiðsluni og skifta yvir til at brúka aðrar vørur og rávørur. Hetta kostaði teimum nakað. Størsti kostnaðurin stóðst kortini av, at gera royndir av ymiskum tilfari til tess at tryggja sær, at tey vóru loyvd í eini umhvørvisgóðkendari framleiðslu. Avgjöldini til umhvørvismerkjas-
kipanina vóru sera rímilig, heldur Calle. Eisini fekk Kavát góðan fakligan stuðul frá SIS Miljömärkning, ið umsitur Svanan og ES-umhvørvismerkið í Svøríki. Samskiptið við SIS tók sína tíð, men gekk kortini væl.

2.13.5 Søkja um merking fyri hvørt sniðið sær

At fáa til vega neyðugu skjalprógvini í sambandi við umhvørvis-
merkingina, var ikki ein byrða, sigur Calle. Ein umhvørvis- og góðsku-
skipan krevur altíð skjalprógv. Einasta, sum tykist møtimikið, er at nýggj
umsókn má útfyllast fyri hvørt einstakt snið, hóast allir skógvarnir eru
gjørdir úr sama tilfari, men bara eitt sindur ymiskt sniðgívnir.

2.13.6 Kappingarfyrirminur

Umhvørvismerkingin gevur Kavát ein kappingarfyrirmin á
marknaðinum. Økt sýla sæst í londum, har umhvørvistilvitanin er størst,
t.d. í Týsklandi. Men onkrir vansar eru eisini. Til dømis kann menningin
av nýggjum sniðum verða avmarkað av, at ikki ber til at brúka øll sløg av
tilfari. Tað, sum soleiðis kann vera ein vansi fyri sniðgevingina, er
samstundis gott fyri umhvørvið.

2.13.7 Meira kunning fyri almenninginum

Tað tykist sum almenninginum tørvar meira upplýsingar um umhvørvið
og umhvørvismerki, tí Kavát fær nógvar spurningar um merkingina og
um umhvørvisspurningar sum heild. Hetta er tekin um, at fólk fáa ikki
nøktandi kunning. Í Svøríki tykjast fólk heldur ikki kenna nóg til ES-
umhvørvismerkið. Kavát leggur stóran dent á at upplýsa viðskiftafólki og
sølubúðum um umhvørvið, men kanska er tørvur á størri átøkum frá
almennari síðu.

2.13.8 Meira um Kavát

Kavat ger skógvar til børn og kvinnur. Fyrirøkan hevur eina verksmiðju í
Kumla við 25 starvsfólkum, og eina aðra í Bosnia. Kavát er einasta merki

í barnaskóm, sum enn hefur sína framleiðslu í Svøríki. Vistfrøðiligir skógvar frá Kavát vóru fyrstu barnaskógvarnir í Evropa, sum fingu ES-umhvørvisgóðkenning. Í dag er umleið ein triðingur av vørunum hjá Kavát umhvørvismerkt. Kavát er í veruleikanum ein familjufyrirøka, t.d. er góðskuleiðarin Calle Carlsson abbasonur stovnaran, Ragnar Carlsson. Á Kavát síggja tey ljóst uppá framtíðina, tey "ætla framhaldandi at vera førandi í menningini av burðardyggum skóm og ganga ímóti "brúka og tveit burtur"- mentanina."

Mynd 29. Børn í vistfrøðiskóm frá Kavát

Mynd 30. Í umhvörvismerktum skóm frá Kavát

2.14 Lunawood í Finnlandi

Fyrirtøka:	Lunawood Oy
Staður:	Iisalmi, Finnlandi
Slag av fyrirtøku:	Timburvøður
Fólk í starvi:	55–60
Stovnsett:	2000
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2010
Kontaktpersónur:	Pekka Väätäinen
Heimasíða:	www.lunawood.fi

2.14.1 Upprunaliga eitt krav frá marknaðinum, men ...

Trýst frá týðandi og umhvørvistilvitaðum viðskiftafólkum í Svøríki var upprunaliga orsøkin til, at Lunawood, ið er ein førandi framleiðari av haldgóðum hitaviðgjørðum viði, gjørdi av at fáa sær norðurlandska Svanan. Um tað mundið, 2008–2009, vóru svenskir og norskir keyparar meira kræsni í so máta, samanborið við finsku kundarnir. Tá ið Lunawood fór undir fyrireikingarnar til Svana-góðkenningina, koma teir fram á eina aðra góða orsøk: Svanurin vísti seg at vera eitt frálíkt marknaðarførings- og samskiftisamboð í øllum Skandinavia, enntá í øðrum londum eisini.

2.14.2 Tað tók bert nakrar mánaðir

Lunawood søkti um Svanan við ársbyrjan 2009 og fekk, áðrenn árið var umliðið, fyrstu vøruna umhvørvismerkt. Sostatt tóku fyrireikingarnar einans nakrar mánaðir. "Hetta var í veruleikanum ikki nakað stórt arbeiði" sigur Pekka Väätäinen, ið er sölustjóri á Lunawood, "tí vit høvdu longu fingið greiðu á flestu spurningunum." Tað var einans tørvur at fáa nøkur fá skjalprógv frá veitarunum o.ø. Arbeiðið inni í fyrirtøkuni var longu væl skipað, og neyðugt bleiv ikki við størri broytingum. Hóast hetta, so kendist tað sum ein stór avgerð at søkja um og fara undir at arbeiða við Svananum, tí neyðugt er við stórum áhuga, skal tað eydnast.

2.14.3 Góð umrøða

Tá ið Svanamerkingin var komin uppá pláss byrjaðu fyrispurningar at koma, serliga úr Noregi og Svøríki. Greinar vóru í bløðunum og nógvar jaligar viðmerkingar vórðu givnar, men hóast hetta, so er trupult at máta neyvu nyttuna í krónum og oyrum. Sølun var ikki so stór áðrenn, og uttan mun til Svanan hevði ein ávísur vøkstur verið. Lunawood var ein

ung fyrirþoka í vøkstri, ið samstundis fekst við ymsa aðra marknaðarføring. Men Pekka "vil halda, at ein stórur partur av vøkstrinum kemst av Svananum. Í minsta lagi hava vit ein sterkan varhuga av, at hetta hjálpti væl." Svanamerkingin hevur somuleiðis latið upp fyri nýggjum møguleikum at taka lut í ymsum verkætlanum, og at selja vørur til viðskifta-fólk, ið vilja keypa "grønt".

2.14.4 Fínt samstarv við Svanamerkjaskrivstovurnar

Lunawood hevur havt eitt fínt samstarv við skrivstovur Svanans í Helsingfors og enntá eisini í Stokkhólmi. Sum dømi kann nevast, at Lunawood á 10 ára degi sínum skipaði fyri einum altjóða seminari, har Svanamerkjaskrivstovan hevði eina framløgu um umhvørvismerking.

2.14.5 Einku drúgført skrivstovuveli

Pekka heldur als ikki, at skrivstovuvelið er ein trupulleiki í sambandi við umhvørvismerkingina. Sjálvsagt mást tú útfylla oyðubløð, men hetta er ikki annað enn vanligt í góðari fyrisiting! Krøvini heldur hann eisini vera rímlig. "Tað er gott at hava ein greiðan karm og regluligar eftirlitsvitjanir. Menning fer eyðvitað fram alla tíðina, men krøvini verða endurskøðað samsvarandi, so tað er gott."

2.14.6 Orð verða til gerð

Myndugleikarnir eru óførir til at kunna almenningin um umhvørvis-spurningar, sigur Pekka, men neyðugt er at "walk the talk", og í verki at vera í fremstu røð sjálvir og besta fyrimyndin. Hetta kann m.a. verða gjørt í almennum byggiverkætlanum við í størri mun at velja umhvørvisvinarligar vørur, enn gjørt verður í dag, t.d. tá ið skúlar verða bygdar. Orð kunnu vera vøkur, men orð og gerð mugu fylgjast.

2.14.7 At fáa Svanan fram

Lunawood hevur ofta brúkt Svanan í.s.v. marknaðarføring og í lýsingunum, samstundis sum merkingin er marknaðarførd í mun til ymiskar málbólkar, t.d. seljarar, arkitektar o.s.fr.

2.14.8 Rímilig avgjöld

Pekka heldur loyvisavgjöldini vera rímilig, serliga tá ið hugsað verður um, at Svanurin nýtir peningin aftur til PR og umhvørvisverkætlanir, sum gagna arbeiðinum hjá fyrirkuni. Á henda hátt fær virkið av sonnum virðið fyri peningin.

2.14.9 Meira um Lunawood Oy

Lunawood Oy tilvirkar hitaviðgjørðan við, sum er umhvørvisvinarligur og haldgóður, og sum hóska til ymisk sløg av bygging. Tá ið viðurin ikki kann brúkast meira, er hann lættur at endurvinna og at brúka sum bio-orkukelda. Fyrirkun er ein nýskapandi slóðari í hitaviðgerð av træi, og hevur eftir einans eitt tíggju ára skeið vaksið seg frá ongum til at vera fremst á marknaðinum. Árliga framleiðslan er omanfyri 45.000 rúm-metrar av timbri. Høvuðsskrivstovan og høvuðsvirkið liggja í lialmi í norðara Savo, og eitt annað virkið er í Joensuu.

Mynd 31. Búmerkið hjá Lunawood

Mynd 32. Spælandi børn á einum Lunawood-útigólvi. Her er ikki neyðugt við rotverju!

Mynd 33. Húsaklædningur frá Lunawood

2.15 Mariager Camping í Danmark

Fyrirþoka:	Mariager Camping
Staður:	Mariager, Danmark
Slag av fyrirþoku:	Kampingpláss
Fólk í starvi:	2
Stovnstett:	1987
Umhvervismerki:	ES-umhvervismerkið
Síðan:	2008
Kontaktpersónur:	Anni Jensen
Heimasíða:	www.mariagercamping.dk

2.15.1 Vit kunnu eisini gera okkurt

Mariager Camping liggur í einum náttúruvøkrum øki við Mariager fjørð í Norðurjútlendi. Umhvørvisatlit hava leingi verið til umrøðu í økinum, serliga í mun til frárensl út í fjørðin. At verja viðkvomu náttúruna í økinum krevur samstarv millum nógvar partar. Familjan Jensen, ið hevur rikið kampingplássið síðan 2006, hevur leingi verið tilvitað um, at "vit eisini kundu gjørt okkurt", sum Anni Jensen orðar seg. Umhvørvisatlit hava sostatt verið viðføri frá byrjan.

2.15.2 Ein verkætlan fekk gongd á hugskotið

Ein verkætlan, ið felagið Visit Nordjylland royndi at fáa gongd á fyrri nøkrum árum síðani, var upprunaliga orsøkin til, at Mariager Camping fór at miða eftir at fáa umhvørvisgóðkenning. Sjálv verkætlanin datt niðurfyri, men neistin festi í. Fyrireikingarnar byrjaðu tíðliga í 2008 og í august sama árið fekk Mariager Camping fyrstu ferð ES-umhvørvismerkið (Blómuna).

2.15.3 Torskildar lógargreinar eingin trupulleiki

Anni Jensen viðgongur, at í fyrstani var eitt sindur torført at lesa lógargreinar frá ES-kommissionini um krøv til kampingpláss. Hetta bleiv kortini ikki til ein stóran trupulleika, tí starvsfólkini á umhvørvismerkja-skrivstovuni í Danmark vóru sera beinasom og skjót at svara spurningum.

2.15.4 Skipanin nóg smidlig

Anni metir, at krøvini til kampingpláss eru hóskaði, men hetta valdast sjálvandi, hvussu langt ein er komin og hvussu nógv er eftir. ES-

umhvörvismerkið hefur krøv um at minka um nýtslu av tilfeingi, t.d. minni vatn- og orkunýtslu, og um størri nýtslu av varandi orku o.s.fr. Umframt tey fastløgdu – obligatorisku – krøvini, so eru eisini nøkur krøv, sum geva stig, t.d. um nýtt verða umhvörvismerkt reingeringarevni og vistfrøðiligar matvørur. Sostatt er møguligt at velja, hvørji krøv man vil liva upp til og hava stig fyri. Hetta skapar tann smidleikan, sum eisini allarminstu fyrítøkunum tørvar.

2.15.5 Umhvörvisroknskapirnir eru góðir fyri fyrítøkuna

Familjan Jensen brúkar umleið 1 arbeiðsdag um árið til at gera upp umhvörvisroknskapir, ið ES-umhvörvismerkið krevur. Hetta er hornasteinurin í viðlíkahaldinum av skipanini, men tá ið skjalfesting er vorðin daglig mannagongd, er talan als ikki um tyngjandi arbeiði. Roknskapirnir eru eisini gagnligir fyri fyrítøkuna, av tí at teir geva gott yvirlit og skil fæst á øllum. Umframt hetta, so er bara neyðugt av og á at seta tíð av fyri at arbeiða samanhangandi við umhvörvismálum.

2.15.6 Nøgd viðskiftafólk

Sambært Anni er tað ikki lætt at máta ítøkiliga vinningin, ið fyrítøkan hefur fingið av umhvörvismerkinum, men familjan Jensen er ikki í iva um, at merkingin hefur loyst seg. Til dømis eru nakrar góðar ábendingar um sparingar. Gestirnir á Mariager Camping eru eisini jaligir um umhvörvismerkingina, sjálvt um teir ikki valdu kampingplássid orsakað av merkingini. Ferðandi, ið seta umhvörvismerki sum eitt ófrávikiligt krav, høvdu havt sera trupult við at leggja til rættis ferðir sínar, tí kampingpláss við umhvörvismerki eru framvegis ein mangulvøra.

2.15.7 Umhvörvismerking skuldi verið meira kend

Eins og aðrar umhvörvismerkta fyrítøkur, so dugir Mariager Camping væl at nýta umhvörvismerkið í.s.v. marknaðarføring og samskipti úteftir, men Anni heldur, at tað almenna átti at gjørt meira fyri at kunna almenningin um umhvörvismerking yvirhvør og um týðningin, hetta hefur fyri umhvørvið, samfelagið og fyrítøkur.

2.15.8 Ikki stórt virði í heimasíðuni hjá ES-umhvørvismerkinum

Anni heldur, at tað er lutfalsliga dýrt at brúka ES-umhvørvismerkið í marknaðarføringini. Hon heldur, at tað ið hvussu er eigur at vera bíligari at verða tikin við á heimasíðuna hjá merkinum, tí ferðafólk fara neyvan har at leita sær upplýsingar.

2.15.9 Viðmæla vit ES-umhvørvismerkið? Jú, sjálvsagt

Anni viðmælir uttan drál øðrum at fáa sær umhvørvismerki, tí "tað er týðningarmikið, at vit øll eru tilvitað um okkara árin á umhvørvið. Og tað er lønandi hjá fyrirkum at vera sparin við tilfeinginum."

2.15.10 Meira um Mariager Camping

Mariager Camping er eitt kampingpláss, sum er við fjørðin, mitt í náttúruni og nær við mentanina á staðnum. Staðið er serliga væl egnað til familjur og til virkin, eldri fólk. Kampingplássið liggur beint við Mariagerfjørðin og við skógi rundanum, allíkavæl eru ikki meira enn 300 m til miðbýin í Mariager "City of Roses". Kampingplássið er eitt fínt útgangsstøði fyri útferðir, náttúruupplivingar, mentanarligar upplivingar og sosiala samveru millum ættarlið. Kampingplássið hevur pláss fyri 450 fólkum, verður ríkið av familjuni Jensen og hevur opið frá apríl til september á hvørjum ári.

Mynd 34. Búmerkið hjá Mariager Camping

Mynd 35. Hugni á Mariager Camping

Mynd 36. Mariager Camping við Mariager fjørð, Norðurjútland

2.16 Rosenserien í Svøríki

Fyrirøka:	RS Biokosmetik AB
Staður:	Valdemarsvik, Svøríki
Slag av fyrirøku:	Vakurleikarøkt (kosmetikk)
Fólk í starvi:	5
Stovnsett:	1984
Umhvørvismerki:	Svanurin
Síðan:	2010
Kontaktpersónur:	Carina Swartz
Heimasíða:	www.rosenserien.com

2.16.1 Eitt dygdarstemplul

Rosenserien AB, ella RS Biokosmetik AB, ið er formliga navnið á fyrirøkuni, varð stovnað í 1984. Longu frá byrjan var ætlanin, at Rosenserien skuldi vera ein natúrligur valmøguleiki, tá tað kemur til burðardyggja húðrøkt og vakurleika. Fyri at liva upp til hetta málið, var tørvur á at fáa góðkenning frá einum triðjaparti. Valið stóð millum fleiri ymisk merki, men á Rosenserien hildu tey Svanan vera júst tað dygdarstemplið, teimum tørvaði, m.a. tí at næstan øll í Svøríki, 98 %, longu kendu Svanan og vistu hvat ið merkið stendur fyri. Samstundis bleiv Svanurin eitt frálíkt marknaðaramboð.

2.16.2 Tað tekur tíð at læra seg nýggjar vanar

Tað tók næstan eitt ár `ðrenn fyrstu vørurnar vóru klárar til góðkenningar. Tað er tíðarkrevjandi at læra seg nýggjar vanar, og í vakurleikaídnaðinum er tað ein ómetaliga torgreidd uppgáva at tryggja sær, at allar rávørur lúka krøvini. Fyrstu vørurnar fingi Svanan í 2010, og í dag eru fimtan húðrøktarvørur Svanamerktar. "Jú, tað tekur tíð. Eitt sindur av toli skal til", sigur Carina, sum eigur Rosenserien.

2.16.3 Búgvín til ES-reglur

Størsti parturin av nýggju ES-fyriskipanini um vakurleikavørur (kosmetikk) kemur í gildi í juli 2013. Tann kunnleikin og tey skjalprógv, sum Rosenserien longu hevur fingið til vega undir arbeiðinum at fáa sær Svanamerkið, gera at fyrirøkan stórt sæð longu er klár til nýggju krøvini.

2.16.4 Tilgongdin kundi verið einfaldari

Tað er eingin lótt uppgáva fyri eina lítla fyrirøku í vakurleikavinnuni at útvega alt, ið Svanurin krevur, ikki bara fyrstu ferð, men hvørja ferð krøvini verða dagførd. Tá má man byrja arbeiðið av nýggjum, møguliga finna fram til nýggjar rávørur, endurskoða uppskriftir o.s.fr. Alt hetta krevur nógv skjalprógv, sum kundi verið gjørd einfaldari, t.d. við at Svanurin veitir umsøkjarum nakrar grundleggjandi upplýsingar um tøkar rávørur v.m. Tað fer at taka Rosenserien eitt heilt arbeiðsár at laga seg til allar nýggjastu krøvini, og tað er ikki nøktandi, at ein av fimm starvsfólkum skal fáast við hetta burturav. Tessvegna hevur fyrirøkan keypt sær ráðgeving til at hjálpa sær við hesum. Alt hetta skuldi kanska verið gjørt lættari fyri tær minstu fyrirøkurnar.

2.16.5 Ringt við ongum anga

Carina heldur, at sum heild eru Svanakrøvini góð, men tá ið tað kemur til at lata anga úti, kennast krøvini sanniliga strong. Keypararnir eru eymir um anga og vilja helst at vøran angar eins væl og vanligt. Í veruleikanum er næstan ómøguligt at selja eina vakurleikavøru uttan anga, og hetta hóast als einki samband er ímillum, hvussu tað angar og hvussu smyrslíð virkar!

2.16.6 Góðir vegleiðarar og rímiligar útreiðslur

Carina er sera væl nøgd við vegleiðingina frá umhvørvismerkja-skrivstovuni, sum í allari tilgongdini hevur veitt góða hjálp við ymiskum, og hevur gjørt nógv fyri at fáa greiðu á serstøkum spurningum. Avgjældini til Svanan eru sera rímilig, tá ið hetta verður tikið við í metingina. "Nógv halda hetta vera dýrt, men tað er tað als ikki", sigur Carina. "Tað dýrasta var at broyta pakkitilfarið!"

2.16.7 Nógv PR!

Rosenserien hevur fingið serliga nógva umrøðu í miðlunum orsakað av Svanamerkingini, sum jú er sera virðismikið fyri eina lítla fyrirøku. Harafturímóti hava tey enn einki merkt til øktar inntøkur. Tað er altíð trupult at meta um vinning av slíkum, men tekin eru um, at kappingarneytarnir høvdu minni umsetning í fjør, samstundis sum umsetningurin hjá Rosenserien øktist eitt sindur. Arbeiðið við Svananum hevur eisini ført til betri mannagongdir og betri góðsku. Einfalt sagt, so hevur fyrirøkan betri tamarhald á øllum nú.

2.16.8 Um vit viðmæla? Avgjört!

Carina viðmælir avgjört øðrum fyrirkum at fáa sær Svanan. Hóast tað onkuntíð hevur verið torført, so er eingin ivi um, at Svanamerkið hevur gagnað Rosenserien. Aðramáta hævdu tey ikki verið við frá fyrsta degi.

2.16.9 Meira um Rosenserien

Høvuðsskrivstovan liggur í Valdemarsvik og framleiðsluvirkini eru í Östersund og Strängnäs. Rosenserien fekk í 2008 Årets guldäpple, sum avleiðing av at starvsfólk í heilsurøktarhandlum hævdu valt Rosenserien sum ársins vøru innan natúrvakurleika. Og dagblaðið "Veckans Affärer" valdi Rosenserien til Årets Superföretak í Svøríki tvey ár á rað, í 2010 og 2011. Ein superfyrirøka er eitt partafelag, ið líkist burturúr innan sína vinnugrein og er betri enn kappingarneytarnir á øllum týðandi økjum, sum veksur skjótari, forvinnur meira o.s.fr. Vøurnar frá Rosenserien verða seldar til og brúktar á vakurleikastovum, vælverustøðum, heilsuhandlum og gjøgnum heimasølu um alt Svøríki og í Finnlandi, Danmark og Estlandi. Carina Schwartz er eigari og fyrisitingarstjóri.

Mynd 37. Her hevur Karin Carlsson á Svananum júst handað Carinu Swartz Svanagóðkenningina

Mynd 38. Nýggjasta Svanamerкта handilsvøran frá Rosenserien (febr. 2012)

Mynd 39. Fólk frá Svananum vitja framleiðsluvirkið uttan fyri Östersund

Mynd 40. Rosenserien luttekur á Stockholm Green Festival í Kungsträdgården í juli 2011

Foto: Miljömärkning Sverige

2.17 Slægtsgården við Karup Å í Danmark

Fyrirøka:	Slægtsgården v/Karup Å
Staður:	Karup, Danmark
Slag av fyrirøku:	Gistingarhús
Fólk í starvi:	1
Stovnsett:	1995
Umhvørvismerki:	ES-umhvørvismerkið
Síðan:	2003
Kontaktpersónur:	Kjeld Østergaard
Heimasíða:	www.karup-aa.dk

2.17.1 Umhvørvisáhugin var til staðar frá byrjan

Kjeld Østergaard eigur og rekur Slægtsgården við Karup Å. Hann vaks sjálvur upp á garðinum og hefur tí frá byrjan havt gott skil fyri týðninginum av at verja náttúruvakra økið á staðnum. At Kjeld frammanundan var útbúgvinn kostfrøðingur gjørdi sítt til at styrkja tilvitanina um sambandið millum umhvørvi og heilsu. Kostvegleiðarar mugu hava gott yvirlit yvir, hvaðan besta tilfarið stavar, og vita hvat skal til, fyri at alt gerst so reint sum til ber. Áhugin fyri umhvørvinum hefur sostatt verið ein natúrligur partur av tí heila í mong, mong ár.

2.17.2 Frá grísum til ferðafólk

Slægtsgården við Karup Å hefur verið í familjuni Østergaard í mong áratíggju. Garðurin er 50 ha stórur, harav um 35 ha eru skóg, 10 ha eru gras og 5 ha eru náttúruøki við áanna Karup. Áður fekst garðurin við at ala grísar, men aftaná at Kjeld hevði keypt garðin frá móður síni, umbygd hann grísastallin til gestarúm og veitsluhøli, og fór so í 90'unum undir at reka familjugarðin sum eitt ferðavinnustað.

2.17.3 Millum fyrstu blómurnar í 2003

Slægtsgården fekk í 2003, sum ein av fyrstu fyra gistingarstöðunum í Danmark, ES-umhvørvismerkið (ES-Blómuna). Formliga umhvørvisarbeiðið var kortini byrjað tvey ár frammanundan á einum skeiði í Mið-jútlandi, har Álborg Universitet legði luttakarunum lag á við at kanna, hvat tey hava gjørt á umhvørvisøkinum, stig fyri stig. Móti endanum av hesum arbeiði skuldi tað vísa seg, at Slægtsgården næstan leyk øll krøv Blómunar. Eftir eitt sindur av pappírsarbeiði og útvegan av einum tveimum undirskriftum var alt fingið uppá pláss!

2.17.4 Krøvini hósكيلig, men viðhvørt eisini undarlig

Sum heild heldur Kjeld, at krøvini fyri at fáa ES-umhvørvismerkið eru hósكيلig, eisini fyri smáar fyrirkur. Tó eru ávís krøv, ið ikki hóska á bygd, hóast tey eru háaktuell í størri býum. Hetta er ikki minst galdandi fyri kravið um at skula spara vatn, tá ov mikið er til av vatni. "Men líka mikið, soleiðis eru ásetingarnar" sum Kjeld orðar seg.

2.17.5 Nógvar pappírsarbeiði fyri tey smáu

Kjeld metir, at pappírsarbeiðið í sambandi við ES-umhvørvismerkingina kundi verið gjørt einfaldari fyri smærri fyrirkur. Nógvar skjálvátanir og undirskriftir skulu til, og nógvar spurningar tykjast óneyðugir. Góðkenningin er sum útgangsstøði galdandi í øllum ES, so kanska er lívið í Danmark bara minni fløkt, fyri ikki at tala um smáu samfeløgini úti á bygd. Samstundis metir Kjeld, at minsta avgjaldið hjá skipanini er í so stórt fyri tær smáu fyrirkurnar í mun til virðið, sum fæst fyri peningin.

2.17.6 Roynd at gera merkingina sjónliga

Kjeld leggur dent á, at ES-umhvørvismerkið sæst væl, bæði á heimasíðuni hjá Slægtsgården og inni í bygninginum. Hann fortelur eisini um týðningin, merkið hevur fyri gestirnar, sum eitt prógv um at alt er eins gott og tað sær út at vera.

2.17.7 Tað kemur við tíðini

Gestir, ið koma á Slægtsgården, eru tilvitaðir um at hetta er náttúruvakurt øki, og hava tí longu tá tey koma eina hugmynd av, at her er alt reint, innandura sum uttandura. Hóast tað, so spyrja bert fá beinleiðis um umhvørvismerkingina. Slík merking er ein vátan um, at her er alt í lagi, men veruliga upplivingin á staðnum er kortini tað, ið hevur størsta týðningin. Kjeld metir, at ES-umhvørvismerkingin higartil ikki hevur havt størstan týðning í mun til talið av vitjandi ella í mun til umsetningin, men at "tað kemur helst við tíðini."

2.17.8 Meira um Slægtsgården við Karup Å

Slægtsgården liggur í Viborg kommunu í Miðjútlandi, einans 100 m frá Karup Å. Garðurin bjóðar fólki góðar móguleikar til frítíðarfiskiskap, og harumframt ber til at leiga skeiðs- og veitsluhøllir mitt í vøkrum náttúruni í gróðrarmikla dalinum, har áin rennur. Karup Å er víðagitin millum

frítíðarfiskarar, ikki minst fyri stóru sílini, har eru. Miðøkið á garðinum, sum er sett í stand, hevur 7 rúm við felags køki og baðirúmi. Kjeld Østergaard, ið eigur garðin, er einsamallur í starvi.

Mynd 41: Áin Karup

Mynd 42: Gistingarhúsið á Slægtsgården

Mynd 43. Blómandi borkubóndar við Karup Á

Mynd 44. Búmerkið hjá Slægtsgården

2.18 Undri í Íslandi

Fyrirtøka:	Undri ehf.		
Staður:	Reykjanesbær, Íslandi
Slag av fyrirtøku:	Reingeringarevni til ídnaðin		
Fólk í starvi:	1,5		
Stovnsett:	1998		
Umhvørvismerki:	Svanurin		
Síðan:	2002		
Kontaktpersónur:	Guðjón Hólm Sigurðsson		
Heimasíða:	www.undri.is		

2.18.1 Gransking í seyðatálg

Á heysti 1997 luttók Sigurður Hólm Sigurðsson, fyrrverandi skipari, á einum íverksetingarskeiði. Sum framhald av hesum byrjaði hann á vári 1998 at framleiða eitt umhvørvisvinarligt reingeringarevni til at taka burtur tjøru, við tálg sum rávøru. Byrjað var við heilt smáum nøgdum. Frymilin var mentur á Tøkniliga Institutti Íslands (nú: Nýsköpunarmiðstöð Íslands, Innovationscenter) undir leiðslu av evnafrøðinginum Ragnari Jóhannsson, doktara. Hetta førði til stovnsetingina av fyrirtøkuni S. Hólm í august sama árið. Fyrirtøkan vaks og við ársbyrjan í 2000 var framleiðslan flutt í nýggj framleiðsluhøli.

2.18.2 Undurverk

Í byrjanini æt reingeringarevnið Undri (merkir undurverk). Í 2004 broytti fyrirtøkan so eisini navnið til Undri. Undri framleiddi nú 8 ymisk sløg av reingeringarevnum, partvíst grundað á seyðatálg og soyaolju, til at reinsa t.d. klædnatilfar, fiskireiðskap, maskinverkstøð, matvøruvirkir og penslar. Tríggjar av vørunum eru Svanamerktar.

2.18.3 Við frá byrjan

Samstundis sum framleiðslan av Undri var á byrjanarstigi, luttók Ragnar í arbeiðinum við til at orða krøv Svanans til ídnaðarreingeringarevni. Tað passaði sera væl, tí so kundi vøran frá byrjan mennast í samsvari við ásettu Svanakrøvini. Tjørureingeringarevnið hjá Undri fekk Svanan í mars 2002, tá vóru einans tvey Svanamerki givin í Íslandi. Sostatt kann sigast, at Undri og Svanurin hava fylgst alla tíðina.

2.18.4 Stór ávirkan á dagliga raksturin

Longu frá byrjan hevði Svanagóðkenningin týdning fyri dagliga raksturin. Alt var ein týdningarmikil lærutilgongd og umhvørvis-tilvitanin í fyrítøkuni vaks skjótt, alt gjørdi Svanin. Starvsfólkini strembaðu eftir betri gagnnýtslu av tilfarinum, eftir at endurnýta, at fyribygja burturkasti o.s.fr., og gjørdi tey hetta av sínum eintingum og óheft av, um hetta var eitt beinleiðis Svanakrav.

2.18.5 Eitt sindur strævið í fyrstani

Sambært Guðjóni Hólm á Undri vóru fyrireikingarnar undan Svana-góðkenningini eitt sindur tíðarkrevjandi í fyrstani, men tíðin var væl brúkt. Hetta arbeiðið gjørdi t.d. fyrítøkuna meira tilvitaða um møguliga váðar. "Hetta fekk okkum at hugsa um viðurskifti, sum vit annars ikki høvdu hugsað um, fyrr enn ein skaði longu var hendur", sum Guðjón orðar seg. Uttan veruliga at hava lagt tað til merkis, hevði fyrítøkan fingið sær eina sterka góðskustýring, ið er løtt at halda fast við eftir at hon er sett í verk. Og kunnleikin um egna vøru er nógv betri enn hon annars hevði verið. Hesin kunnleiki gagnar eisini framleiðsluni av vørum, ið ikki eru Svanamerktar.

2.18.6 Smærri fyrítøkum vantar hjálp frá serfrøðingum

Trot á serfrøði innan umhvørvisarbeiði er, sambært Guðjóni, vanligasti fløskuhálsurin hjá smáum fyrítøkum. Hetta var kortini ikki stóri trupulleikin hjá Undri, av tí at tey fingi hjálp frá Ragnari doktara. Ein móguleiki kundi verið, at Svanurin bjóðaði minstu fyrítøkunum ein lítlan eyka stuðul til at fara ígjøgnum tey mest týðandi krøvini og harvið gjørt tað lættari at meta um, hvørt fyrítøkan hevur nakran móguleika at uppfylla krøvini ella ikki.

2.18.7 Kostnaðurin eingin trupulleiki

Guðjón heldur ikki, at kostnaðurin av at fáa vørur Svanagóðkendar er nakar týðandi trupulleiki. Eingin vísar er fyri, at peningurin kann vinnast innaftur við øktari sølu, men við Svananum verður nýggjur hugburður og nýggj atlit tikin, sum í longdini gagna fyrítøkuni. Ein fyrítøka við Svanagóðkenning er betri fyrireikað til óvæntaðar hendingar og fær lættari fasthildið sína støðu á einum marknaði, har umhvørvistilvitanin økist javnt og samt. Eftir hvat Guðjón sigur, so er almenningurin longu langt frammanfyri vinnulívið hvat viðvíkur tilvitan um umhvørvið.

2.18.8 Vard móti skrivstovuveldi

Svanurin krevur ikki so nógv pappírsarbeiði, sum nógv halda. Tvørtur-í-móti, sigur Guðjón, Svanurin verjir í ein ávísan mun brúkaran móti pappírsarbeiði. Sambært honum hevur Svanurin megnað at stytt vegin gjøgnum ymiskar skipanir, við tað at svarini uppá flestu spurningar, ið stinga seg upp, eru klár beinanvegin. Svanurin ger tað lættari at fáa samband við nýggjar handlar, eisini uttanlands, hann skapar vølvild og minskar um vandan fyri at ætlað sòla druknar í skrivstovuveldinum á hálvari leið.

2.18.9 Meira um Undri

Undri ehf. er ein lítil familjufyrirøka í Reykjanesbær, stutt frá altjóða flogvøllinum í Keflavík. Undri var triðja fyrirøkan í Íslandi, sum fekk tillutað Svanamerkið fyri nakrar av vørum sínum. Tey framleiða reingeringarevni, lutvíst úr seyðatálg, ið annars hevði verið blakað burtur. Guðjón Hólm Sigurðsson er marknaðar- og sòlustjóri í fyrirøkuni.

Mynd 45. Undri: búmerki og slagorð

Mynd 46. Vøruúrvalið hjá Undri

3. Kontaktpersónar og heimasíður

3.1 Kontaktpersónar í fyrirkomandi

Anders J. Bredeesen, Allsidige Nord, Noregi
Katarina Hanell, Delipap, Finnlandi
Kenneth Dådring, Delsbo Candle, Svøríki
Josef Höbenreich, Edsbyverken, Svøríki
Fritz Køhler, Frøya Trøya, Noregi
Jon Hestoy, Føroyaprent, Føroyar
Synnøve Tveito, GROM design, Noregi
Hróðmar Bjarnason, Hótel Eldhestar, Íslandi
Kolbrún Ulfadóttir, Hótel Rauðaskriða, Íslandi
Johan Norrgård, Hotell Savoy, Álandi
Ingela Andrée, ICA Nära Optimisten, Svøríki
Margareta Norrgård, Junno & Unno Hylderne, Danmark
Calle Carlsson, Kavat, Svøríki
Pekka Väätäinen, Lunawood, Finnlandi
Anni Jensen, Mariager Camping, Danmark
Carina Swartz, Rosenserien, Svøríki
Kjeld Østergaard, Slægtsgården ved Karup Å, Danmark
Guðjón Hólm Sigurðsson, Undri, Íslandi

3.2 Heimasíður

www.allsidigenord.no
www.delipap.com
www.delsbocandle.se
www.edsbyn.com
www.froya.com
www.foroyaprent.fo
www.grom.no
www.eldhestar.is
www.hotelraudaskrida.is
www.alandhotels.fi
www.ica.se/optimistens_lanthandel
www.junnounno.com
www.kavat.com
www.lunawood.fi
www.mariagercamping.dk
www.rosenserien.com
www.karup-aa.dk
www.undri.is

Svanurin og EU Ecolabel

– sólskinssögur úr norðurlenskum smásamfelögum

Norðurlond hava eitt fruktagott samstarv við norðurlenska umhvørvismerkið Svanan, sum er eitt tað besta umhvørvismerki í heiminum (sambært altjóða kanning, sum Environmental Resources Management í Onglandi gjørði í 2008). EU Ecolabel var millum fyra tey bestu í somu kanning.

Í hesi frágreiðing eru 18 “sólskinssögur” um smáar fyrirkur, ið hava sítt virksemi í minni samfelögum í Norðurlondum, har tær framleiða vørur ella tænastr, ið eru umhvørvismerktar við Svananum ella við EU-Ecolabel. Søgurnar vísa, at tað væl ber til hjá smáum fyrirkum at fáa Svanan ella EU Ecolabel og at umhvørvismerking eisini kann vera lønandi í smáum samfelögum.